BUDAPEST, 1941. SZEPTEMBER 4. — I. ÉVFOLYAM 15. SZÁM

ÁRA: 20 fillér

MAGYAR FUTÁR

RAJNISS FERENC LAPJA

ÖRÖK MAGYAR HARC

(Varsányi Ferenc szimbólikus rajza.)

MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

A tobruki halál

TOBRUK A STUKA TÁVLATÁBÓL. Feltárul a harctér... A felvétel jobbsarkában **1** jelzés alatt a tobruki L-móló, **2** alatt a nagy T-moló. Mindkettőn hatalmas rések, előző bombázások nyomai. A középen **3** jelzéssel nagy barakktábor, szélein óriási kirakott betűk: P. W. C. Hadifoly-tábor! Tabu **(4).** Nem is bombázzák. **5.** sz. alatt a sok kis fekete pont egy-egy gépkocsi, páncélos, benzinraktár, tüzérségi szerelvény, sátor stb. **6.** sz. alatt a kis fekete körök a kiégett tobruki olajtankok. A tengeren hajók igyekeznek a mólók felé. A **7.** és **8.** sz. alatt, a nagy ellenség: a légelhárító ütegek sok kiépített állása. **Kezdődik a tánc!...**

ZUHOG A BOMBA! Pillanatok alatt sűrű, feketén gomolygó füstfelhők lepik el Tobrukot. Olaj- és benzinraktárak égnek. Új rések szaggatják a mólót. A sekélyvizű öbölben (a nyilak irányában) már elmerülten nyugszanak a szállítóhajók. A vizet átvilágítja a napfény. Megkezdődik a Flak-valcer. A légelhárítás veszett muzsikája bömböl s granátok süvítenek a stukák felé...

A véderő főparancsnokság jelenti a vezéri főhadiszállásról:

„Északafrikában augusztus 22-én, a német zuhanóbombázók támadása Tobruk kikötőjére különösen eredményes volt. Bombatalálatok harcképtelenné tettek légelhárító ütegeket, szétromboltak lőszerraktárakat és megrongáltak sok hajót..."

Hányszor olvasunk hasonló jelentéseket s a szemünk végigsiklik a híren, kutatni tovább a háborús dráma izgalmas mozzanatait, pedig Tobruk a népek csatájának egyik legfantasztikusabb pontja, ahol a Földközitenger és az afrikai part uralmáért vívott harc a megütköző erők szimbolumává növekedett. A sivatagi homokon, a sziklás partvidéken, a tűző afrikai nap lángoló karikákat táncoltat a harcosok szemei előtt; fájó verőfény, hőhullám, a csontokba érzett forróság ernyeszti a katonát s emberfölötti az akarat, amely az ágyúk és a bombák menydörgésében, minden izmának megfeszítésével kézitusába hajtja!... A harcok légi hősei **„Flak-valcer"**-nek nevezik a pokoli tüzet, amely az angol légelhárító ágyúk csöveiből reájuk zúdul...

Ez a megismétlődő haláltánc mindennapos a körülzárt Tobruk fölött. **Kialakult már a ritmusa a véres birkózásnak, sajátos, külön szabályai formálódtak ki az ütközeteknek: Afrika parancsolja az iramot a haláltáncban...**

Történelmi okmányoknak beillő képeink megelevenítik a német **stukatámadás** részleteit s megéreztetik lényegét a harcnak, amely eldönti **az egybetartozó Európa és Afrika jövendő sorsát...**

A TOBRUKI ÖBÖL ELŐTT.
A körülzárt angol helyőrség élelmiszerszállító hajója, a légi bombázás után féloldalra dől...

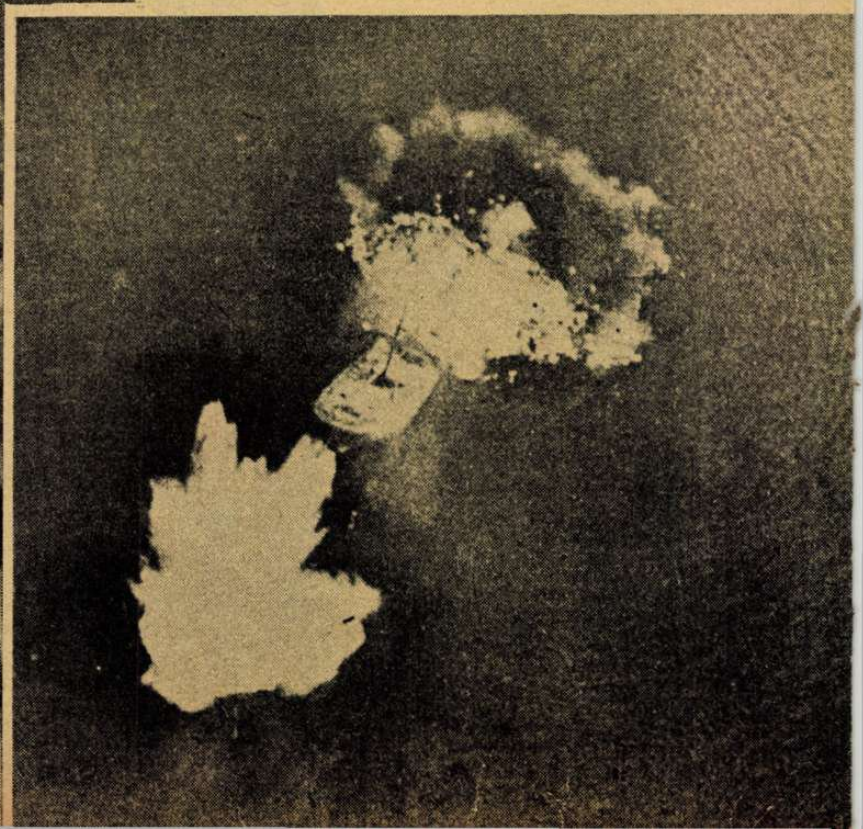

tánc

FÉNYKÉP ZUHANÁS KÖZBEN.

Vijjogva zuhan a gép s megnagyobbodnak a tobruki fekete pontok. Tisztán látszódnak már a három méter széles homokzsák-falak mögé állított légvédelmi ágyúk (8) — és körülöttük a könnyebb légelhárító ütegek. (9).

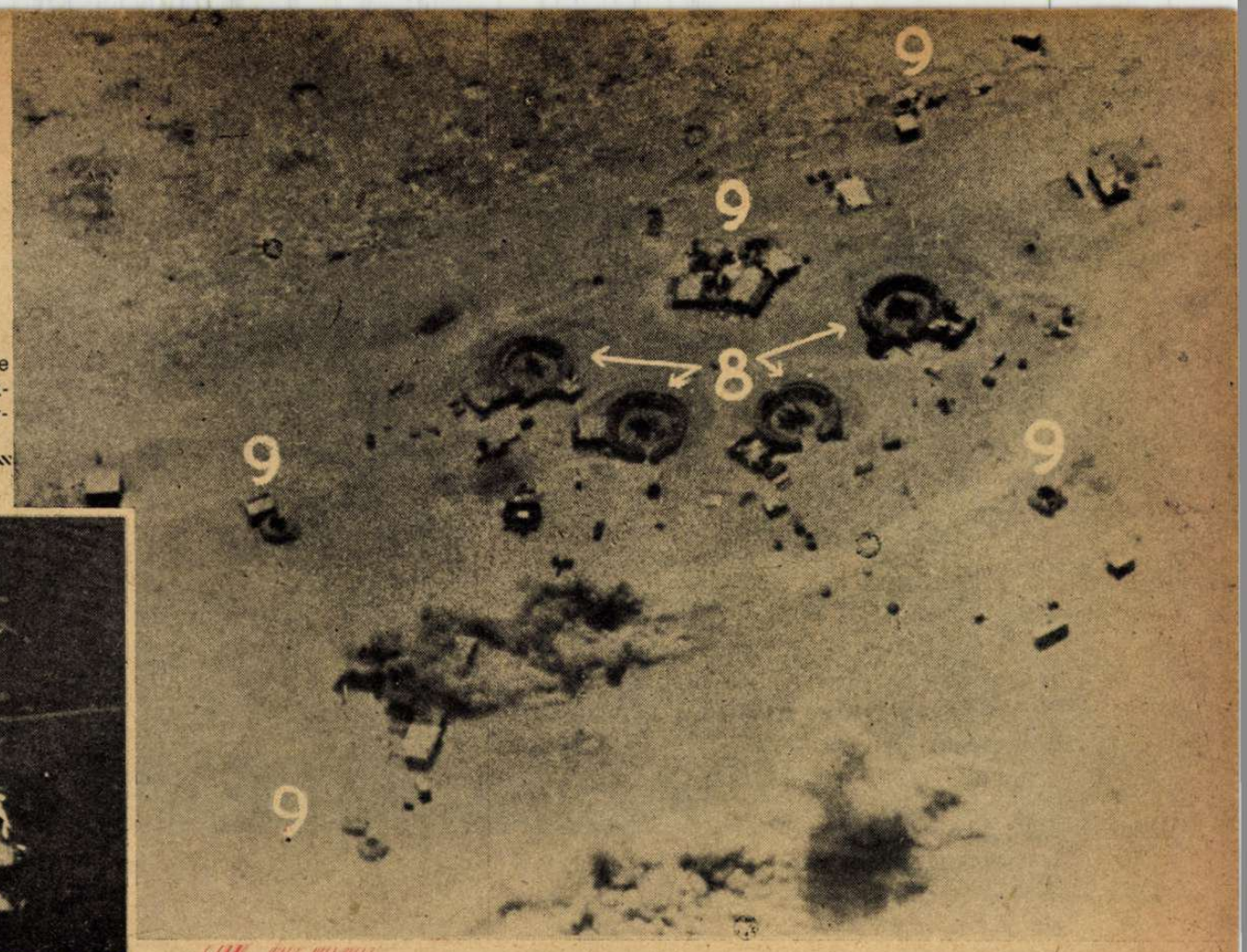

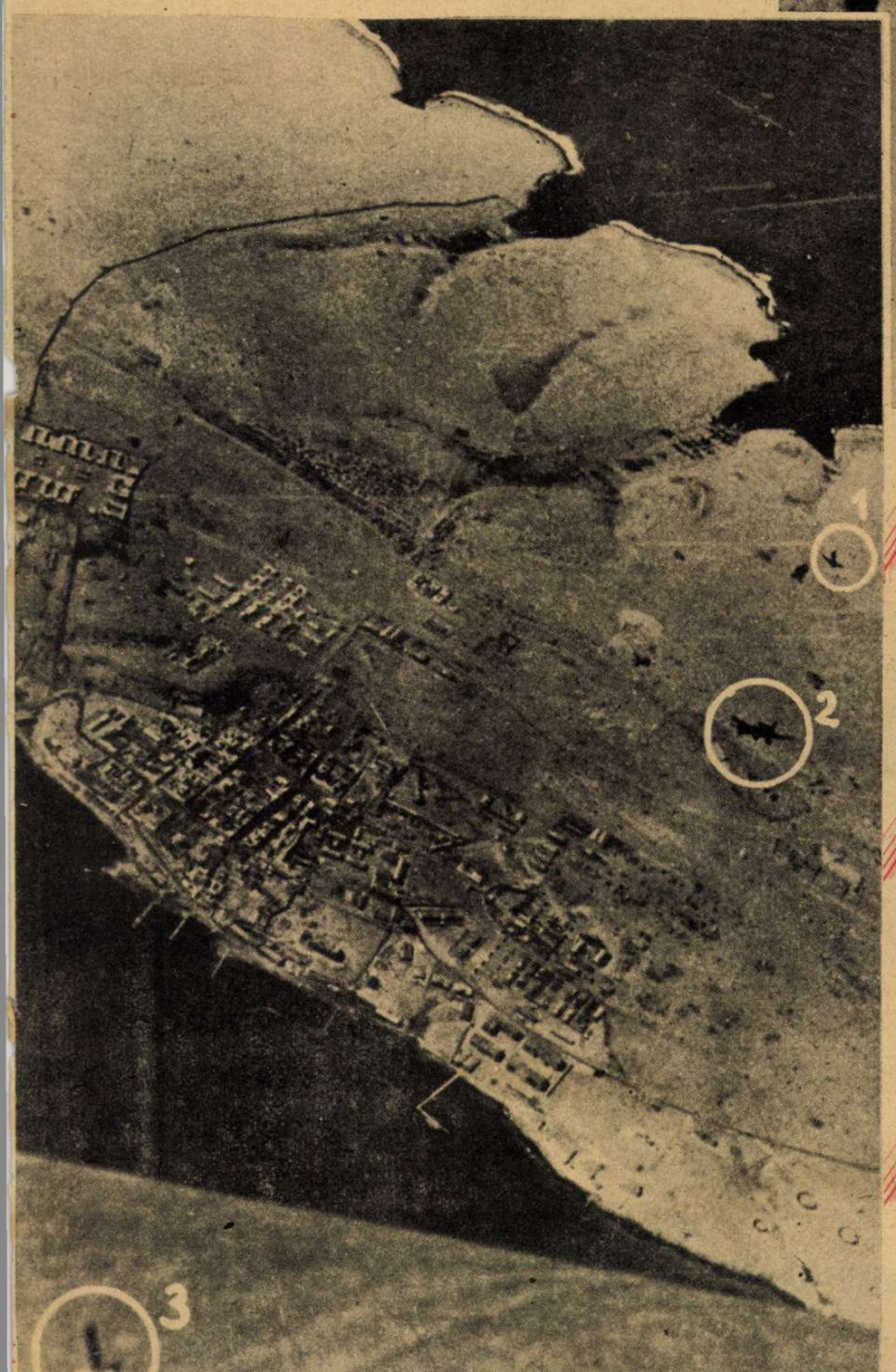

LECSAP A STUKA-RAJ!

Túljutottak már a nehéz légelhárító ágyúk zárótüzén. Az 1. sz. stuka már alig látszik a földfelület közelségében, a 2. számú fordult utána s a 3. számú, mint a gyertya zuhan alá, megsemmisíteni a kiszemelt célpontot.

CÉZÁR A RAJ BÜSZKESÉGE.

Fölötte az eredménytelen elhárítás füstcsomói, alatta a raj bombázásának sűrű füstfelhője, amelybe még belefúródik, teljessé tenni a pusztítást.

Német előretolt állás Tobruk közelében, ahonnan . . .

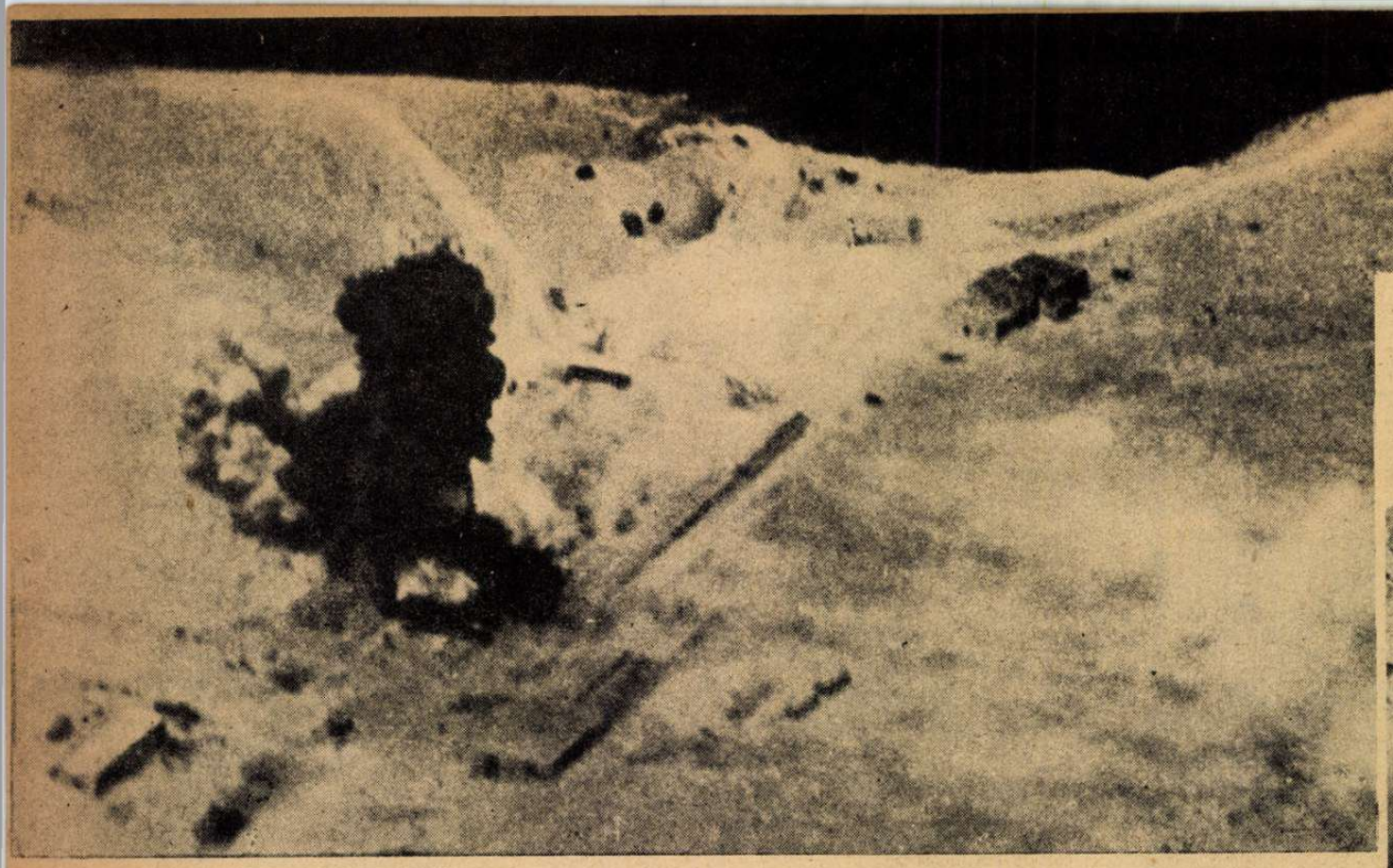

A LEGFONTOSABB SIKER.
A tobruki vízművek erőtelepének felrobbantása.

...a megfigyelők pontosan irányítják a messzehordóágyúk Tobrukra zúduló tüzét.

FÉNYKÉP A SZÁRAZFÖLDI CSAPATOK HASZNÁLATÁRA.
Felvétel a sziklába és homokba vájt mély angol erődítményekről. Mesterien megépített erős bunkerek, rejtett tüzelőállások, páncéllemezes mellvédek s fedett futóárkok rendszere védi Anglia katonáit s ellátásukat a tengeren át a legsúlyosabb áldozatok árán is biztosítani próbálja a szorongatott angol hajóhad.

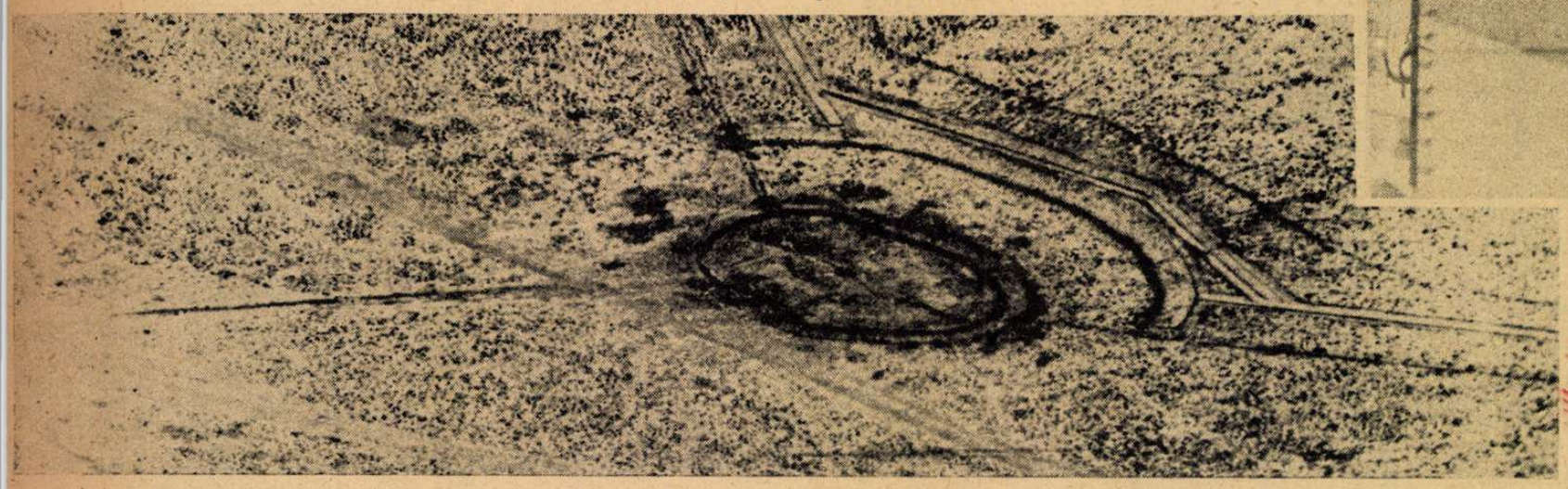

HAZAFELÉ A SIVATAGBA.
A nagy támadás után, a Messerschmitt 109, hűséges vadászkísérőjével együtt visszatér támaszpontjára.

HÉTRŐL HÉTRE

A háború harmadik éve

kezdődött meg ezen a héten. Puszta formaság megemlékezni a napról, mert az európai szabadságharcnak csak kezdete volt és vége lesz a világtörténelem számára. Bennünk él a szeptemberi hajnal, amikor az angol biztatással kieröszakolt lengyel háborúban az ágyúk először eldördültek, ma is érezzük a francia és az angol hadüzenet óráinak lázát, 1939 szeptemberének kezdő hetét s az első csaták és ütközetek híreinek idegfeszítő robbanásait. Hogy kavargott, bomlottan és félőrülten a világ, micsoda rohamra indult minden országban száz közös ellensége az új Európának s mit éltünk át itthon is a zsidóság és a reakció eszeveszett szándékainak és jóslási dühének pergőtüzében! ... Azután beleszóltak a fecsegő vitába a harctéri események. A vérnek és az acélnak, a hűségnek és a kötelességtudásnak csatamezején szörnyű ütésekkel figyelmeztette a világot az új katonai, gazdasági, politikai és társadalmi igazságokra a német hadsereg. Lengyelország, Belgium, Hollandia, Norvégia és Franciaország erődítményei összeomlottak. Olaszország belépett a háborúba nagy szövetségese mellé. Afrika földjére csapott át a láng, a Balkánt végigperzselte a háború tüze s égig lobbant a Szovjetúnió keleti arcvonalán ... Államszervezeteket és országokat söpört el a tűzcsóvás vihar s minden helytelen lépést hetedíziglen megbüntetett! Magyarország területe a háború két esztendejében négyszer megnagyobbodott ... Sorsunk, életünk elválaszthatatlanul és bajtársi becsülettel igazodik a tengelyhatalmakhoz. Honvédeink harca szent áldozattal pecsételi meg a szövetséget, amelyet szabad lélekkel és akarattal kötöttünk. Nem vagyunk pártatlan szemlélők, lapuló konjunktúravadászok és megkergült, alattomos zsidó ügynökök, akik gyűlöletüket mostanában hallgatásba és előkelősködő semlegességbe rejtik; — az első vonal a helyünk, a világnézet és az európai közös jövendő harcaiban. Minden forró hitünk és vágyunk a végső győzelmet, a tengelyhatalmak békéjét övezi, mert ma ez az egyetlen, a kizárólagos, cselekvő magyar politika s annak bármilyen ravasz és ügyes megtámadása vagy gyöngítése bűn és árulás! Erdély visszatérésének első évfordulóját ünnepeljük. Akik a szívükben ünnepelnek, gondolják végig befelé, őszinte elfogulatlansággal a visszacsatolt részek történetét s megmaradt nemzeti céljainkat ... Légüres térben csak az agybeteg emberek spekulálnak. A földön azonban, adott erőviszonyok hálózatában kell eligazodni s a történelmi ösztön és a világnézeti akarat együttesen hirdetik a háború súlyos megpróbáltatásainak harmadik esztendejében, hogy csak egyetlen igaz magyarbarát politika van, — a hűséges tengelybarát politika!

40.000,000.000 dollárt

szavazott meg az Egyesült Államok kongresszusa az utolsó 12 hónapban a hadsereg megerősítésére. Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy ezért a megszédítő összegért 20 millió tisztességes munkáslakást lehetne építeni, vagy 80 millió emberi lélek és test egészséges hajlékának, ami nem volna megvetendő feladat a világbéke helyreállítására ... Na, mindegy. Nem erről akartunk írni, hanem az American Magazine legújabb számának rendkívül érdekes elmefuttatásáról, amelyben William A. H. Birnie „a washingtoni 5%-os fiúk" történetét írta meg. Ezek a boyok már meglett gonosztevők, bandákba verődött gengszterek, akik Washingtonban ütötték fel tanyájukat, megszerezni az óriásra dagadt hadikiadásokból legalább 2 milliárd dollárt. Az elgondolás, a terv és a gyakorlat igen egyszerű. A hadsereg és a haditengerészet bevásárló központjai ontják szinte éjjel-nappal a rendeléseket: 1 millió katonai nyakkendő, 40 millió cipőzsinór, 2 millió borotvaszappan, 2 millió takaró, 4 millió zsebkendő, sokmillió méter szövet, vászon, 3 millió pár csizmabakkancs, — csak olyan határszéli kisebb üzleteknek számít a rendelések féktelen áradatában ... Már most mi a feladata az egymásba taposó kijáróknak? Beállani bármi áron, bárhogyan a rendelő és a szállítók közé s betakarítani a közvetítésért legalább 5 százalékot. Washingtonban nyüzsögnek az 5 százalékos fiúk, — írja Birnie s a legfurfangosabb terrorral kényszerítik a vállalkozókat, közvetítő szerepük elfogadására. A körlevelek ezrei futnak szét a gyárakhoz, felajánlani az állami rendelések elnyeréséhez a benfentes segítséget. Az 5 százalékos fiúk éjjel repülőgépben alszanak s nappal üzletet kötnek a vidéki vállakozókkal, képviseleteket szereznek s bárki kap rendelést, megjelennek a közvetítő jutalékért. Az állami szervek valósággal hajszolják a szállítóképes cégeket s mégsem tudnak találkozni velük, mert beleütköznek mindenütt a kijárók hadába ... A Kongresszus és a nagy szállodák halljában, a hivatalok előszobáiban, éjjeli mulatók, szórakozóhelyek, szolid és fényűző éttermek asztalai körül tolong a siserehad, elfogja a gyanútlan idegeneket, megsúgja a befolyásos emberek nevét, hízeleg, fenyeget, nagyzol, hazudik, segítőtársakat mozgósít s végül üzletet köt. Kis állami hivatalnokok ott hagyják az állásukat s rohannak meggazdagodni Washingtonba. Egy-egy szerencsés „szerény" fogás 10—20.000 dollárt jövedelmez. Sehol a világon nincs egy ilyen kísértő és kísérteties piac! Wanderberg szenátort a folyosón fogták el, hogy milyen rendeléseket parancsol a választóinak ... Wanderberg kijelentette a nyilvánosság előtt, hogy a paraziták rablóbandája fenyegeti a tisztes üzleti világot. Tombol az örjöngő tánc az aranyborjú körül. A liberális gazdasági rend végső következményei sötét árnyékot vetnek a fegyverre — s az 5 százalékos fiúk kicsorbítják a kardok élét. Az a világ legnagyobb veszedelme, ha a háborút és a fegyverkezést, — az üzlet parancsolja ...

Kell, kell, kell!

Alig van sűrűbben használt szava a mai magyar közéletnek, mint a — kell. Vezércikkek és egyéb írások, ellenzéki és kormánypárti beszédek, nyilatkozatok, tudományos értekezések és csöndes társasági viták sorába úgy zuhog bele állandóan ez a szó, ahogy az őszi eső kopog makacsul és elszomorítóan az ablakunkon s éppen úgy le is pereg életünk merev valóságáról, mint az esőcsepp az üvegről ... Egy rövid hét betűrengetegéből csak jellemzésre közlünk néhány kell — szemelvényt: Rendezni kell országosan az élelmiszerellátás kérdését. Gondoskodni kell a falvak zsirellátásról. Le kell törni az indokolatlan drágaságot. Biztosítani kell a bérek és fizetések vásárlóképességét. Csökkenteni kell a közvetítői hasznot a textil- és ruhaiparban. Munkáslakásokat kell építeni. Be kell vezetni a tervgazdálkodást az egész gazdasági életbe. Végre kell hajtani a földreformot. Meg kell szűntetni a zsidó izgatást. Át kell venni komolyan a kulcspozíciókat. Ki kell építeni a dolgozó kisemberek védelmét ... A végletekig folytathatnánk a hasonló követelések felsorolását, de az idézetek sokasága már nem erősítheti meg jobban a rikító helyzetképet, amely az életrendszerünk, a jelenlegi életformánk szervi betegségeit tárja fel. Hiszen jobbról és balról egyformán zuhog a sok „kell" a mai rendszerre s a világ régen túljutott azon az ásatag bölcsességen, hogy az a jó uralmi forma, amelyik — senkinek sem tetszik. Mélyenjáró törvénye van az új világnak, amelyet nem lehet hozzáfoltozni a felületen terpeszkedő multhoz. Nem lehet hosszú időn át tétlenül nézegetni két korszak terméktelen holtpontján a rengeteg „kell" egymáselleni viaskodását s gyönyörködni abban, hogy felfalják egymást úgyis, ha nem avatkozunk bele a harcba ... „Csak tettek érdemelnek elismerést", — mondotta Budapesten a középeurópai gazdasági bizottság egyik vezető személyisége. Milyen egyszerű igazság! Nem kell előre mindent ígérni, hogy az ellenérdek idejében gondoskodhassék az önvédelemről, nem kell megünnepelni előre a szóterveket, nem kell learatni semmitérő ígéretekkel az örök szolgák hódolatát, hanem cselekedni kell s megmutatni utána a kész és megmásíthatatlan eredményt. Hogy elcsodálkozna az ilyen módszereken az egész magyar nép! Elhalkulna a sok „kell" s erős, munkás, bizakodó életünk napja fénybe borítaná jövendőnket ...

Rejtett világ

húzódik meg a budapesti sajtó zsidószellemű lapjainak apróhirdetéseiben. Itt liheg, verekszik, zülleszt, vásárol és bomlaszt mindent, amit lehet, a zsidó érdek, — a szentesített törvények arcvonala mögött! A nemzeti társadalom örül az elért eredményeknek, a nyílt színen lezajlott politikai harcok törvényalkotásainak, a zsidóság pedig megrohamozza a nemzeti akaratot az erkölcstelenség alvilágában és apróhirdetéseiben. Az alvilágban ott leselkednek a koncra az „eladó őskeresztények", akik sohasem vették ki részüket a küzdelemből, de most a mellüket döngetik felénk s a markukat nyujtják ki a zsidók felé. Az egyik oldal adja a tekintélyt, a másik oldal a pénzt: a jobboldal harcára való hivatkozással lehet a legsikeresebben elhelyezkedni a baloldalon ... A kereszténynek csúfolt élősdi szövetkezik a zsidó piócával s feltárul az új bolt ajtaja, őskeresztény cégjegyzéssel és a multbéli állapotnál is romlottabb zsidó érdekszolgálattal! Mindennap a hirdetések százai ordítják a törvény kijátszását, pedig az igazi nagy cápák nem is úsznak be az apróhirdetés sekélyes vizeibe ... „Társat keresek monopol üzlethez. Vallás mellékes ..." „Tőkés társat keres ősárja üzemtulajdonos. Vallás mellékes ..." „Kitűnő, régi üzlet átvételéhez társat keresek. Vallás mellékes ..." „Csendes társat keresek. Vallás mellékes ..." „Tőkéstársat keres új iparigazolványos. Vallás mellékes ..." „Társulnék közreműködéssel, esetleg törvényes bejelenthetőséggel fejlődésképes üzembe. Vallás mellékes ..." Ez az utolsó hirdetés szemérmetlenül beismeri a törvénysértést, aminek „esetleges" jóvátételét ígéri. De nem is szükséges ez a durva forma ahhoz, hogy az üzleti alvilág tagjai megértsék egymást. Elég a tény, hogy a zsidó érdekvédelem körzetébe tartozó lapokban lásson napvilágot a tőkét kináló és tőkét kereső vállalkozás s az élősdiek a vallás megjelölése nélkül is tudják, hogy a zsidóbujtatásban rejlik az üzlet lényege ... Amikor „iparigazolványához pénzestársat keres őskeresztény fiatal úrinő", — akkor ki nem tudja, hogy mi a szándék? Az egyetlen homályos pont, hogy miért szükséges a leendő zsidó csendestársnak az iparigazolványhoz valamiképpen hozzájutott kiváló és tehetséges úrinőről azt is előre megtudnia, hogy — fiatal ... Meg kell hagyni, hogy az őskeresztény üzlettársat kutató zsidó, sohasem közli az életkorát és csinosságát sem sejtteti, legfeljebb a házassági hirdetésekben, ahol nagyvállalatokat öröklő „izr. úrileány" keres befolyásos keresztény élettársat ... Elérkezett az ideje a törvényeket kijátszó apróhirdetések szigorú felülvizsgálatának és megszűntetésének! Széchenyi dícsérete az első oldalon s a förtelmes üzleti kerítés az utolsón, — nem fér össze a közerkölcs elemi kívánalmaival ...

A magyar műszaki csapatok

Szükséghíd építés a Pruthon.

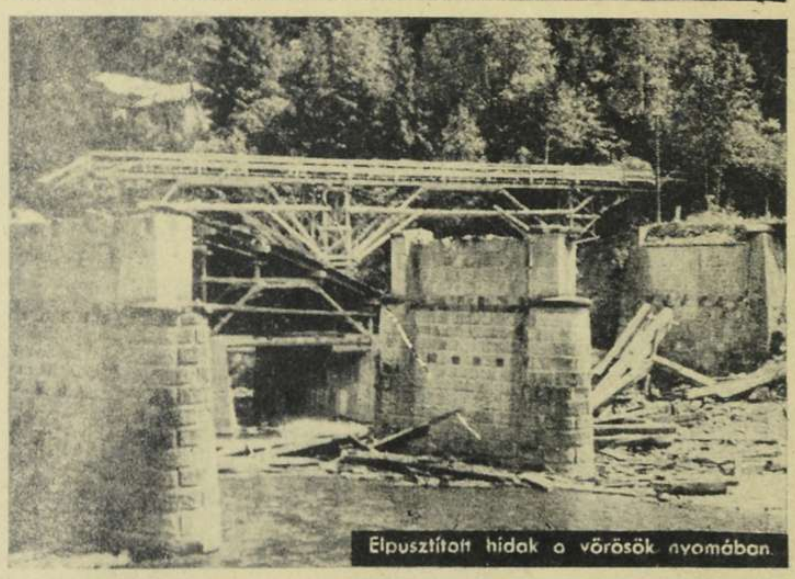

Elpusztított hidak a vörösök nyomában.

Komoly, hallgatag fegyvernem. Komoly, mint hajtókája szine, a sötétzöld.

Dolgozik, kiszolgálja harcos bajtársait és munka közben küzd, vérzik maga is, sokszor minden védekezési lehetőség nélkül.

Nincs út, felrobbantották a hidakat! Aknamezőket telepített állásai elé az ellenség! Előre utász, nyisd meg az utat bajtársaid előtt! Széles, mély az ellenséges erődöv, — rohamkaput kell nyitni! Ismét az utász az, aki levegőbe röpíti a vasbeton erődöt és az akadályokat.

Fölszedték a vasúti sint, átvágták a töltést, nincs utánpótlás: munkába áll a vasútépítő zászlóalj és rövid időn belül minden rendben halad a maga útján.

Orosz földön sok a nagy folyó, kevés a híd, hogyan jusson el a csapathoz az a rengeteg anyag, amelyet Magyarország annyi szeretettel küld távol küzdő fiainak? Hidászaink számára egyik folyó sem túl széles, kevés türelmet kérnek és már új hídon pöfékel vígan a hazai mozdony.

Az első világháború tapasztalatai alapján fel kellett készülni a gázháborúra is. Mesterséges kódot kell fejleszteni, lángszórót kell kezelni, — ezért vezetőink vegyiharcszázadokat is adtak a honvédségnek.

Nagy lendülettel halad a támadás. Nincs olyan lendület, amelynek ütemét a híradó-katona ne tudná követni az összeköttetés fenntartásában. Vonalat épít, görnyed a távíró- és rádiókészülékek mellett, rejtjelez, fényjeleket ad és kijavítja a sérült vezetéket a legvadabb pergőtűzben is.

Mikor alszik? Senki sem tudja, de az összeköttetésnek működnie kell!

Pontonok leeresztese hidépítéshez a Pruthon.

Csapataink átkelése a Pruthon

Utászaink hidépítés munkájában.

Rögtönzött hidakon folyik az átkelés a Pruthon.

Átrakásos forgalom a lerobbantott hídon.

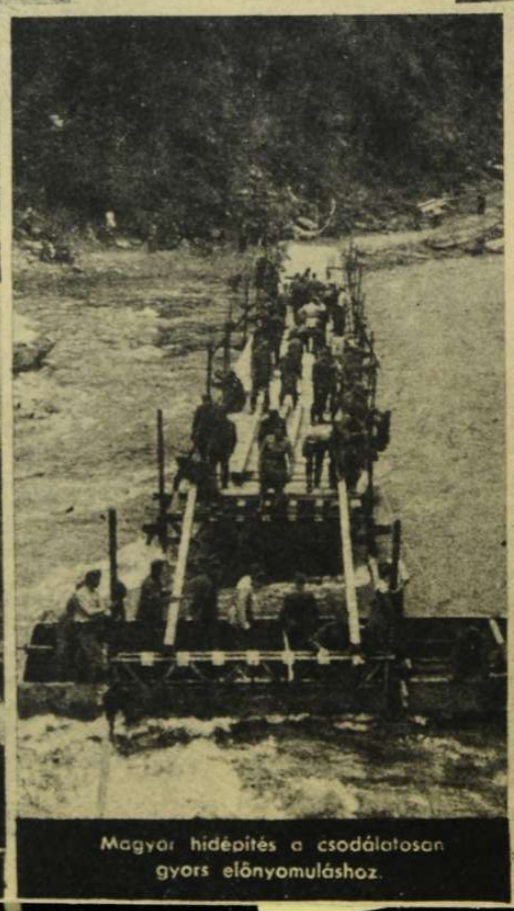

Magyar hidépítés a csodálatosan gyors előnyomuláshoz.

Épül az új út az elromlott helyében.

GYULAFEHÉRVÁRI EMLÉKEK

IRTA: VASKA GÉZA

Kerek egy esztendővel ezelőtt, 1940 szeptember 3-án vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója kiadta a hadparancsot:

HONVÉDEK!

A trianoni igazságtalanság egy újabb része jóvátételt nyert. Indulunk, hogy ismét birtokba vegyük ezeresztendős jussunk egy újabb részét.

Felszabadulást viszünk huszonkét év óta rabbilinesben élő erdélyi magyar testvéreinknek és szeretetet a határainkon belül hozzánk hű nemzetiségeknek.

Ezt tartsátok szemeitek előtt, amikor elindultok Isten és a Haza nevében. Előre: a keleti Kárpátok gerinceéig!

***

A hadparancsot követően a magyar csapatok bevonultak *Szatmárnémetibe,* ugyanakkor a miénk lett ismét *Nagykároly* és *Máramarossziget,* másnap meg *Nagyvárad* fogadta mámoros ünneppel a felszabadítókat. És aztán egy teljes héten át: szeptember 13-ig az egész világ Erdély felé figyelt, ahol a magyar szív és lélek égig lobogó ujjongása űzte el Trianon sűrű, sötét éjjelét. *Zilah, Szilágysomlyó, Bánffyhunyad, Nagybánya, Dés, Beszterce után szeptember 11-én kincses Kolozsváron dagadt egyetlen óriás-öleléssé tízezer és tízezer kar, hogy minden időkre magához szorítsa a szenvedések és megaláztatások két évtizede után újra magyar életet hozó honvédeket.* Szeptember 13-án pedig már *Marosvásárhelytől, Székelyudvarhelytől, Csíkszeredától le egészen Mikes Kelemen háromszéki Zágonáig és Gábor Áron Kökösétig* piros-fehér-zöld lobogókat lengetett a szél a székely vármegyékben is... *Északerdély felszabadult!*

...Multamat és jövőmet beragyogó ritka ajándékban részesített akkor az Ég: bevonuló csapatainkkal együtt végigjárhattam drága szülőföldem területét. És a világgá röppenő ünneplésben, az összeboruló fejek fölött, a szélbe símuló háromszínű zászlók alatt, túl már az elérhetetlen-távol suhanó hangokon, a kitágult térben ott éreztem a multból tündöklően a jövőbe hajló fényt: az örök magyarságot...

Erdélynek erről az örök magyarságáról emlékezem ma is, a felszabadulás első évfordulóján és emlékeim színhelyéül a határokon túl maradt *Gyulafehérvárt* választom... Hogy miért? Azért, mert ezeréves történelmünk viszontagságai között mindig csak akkor döbbentünk rá, hogy mi nagy kincs számunkra, amikor ezt a kincset elvesztettük, vagy keserves küzdelemmel később visszaszereztük. *Igy volt ez egy évvel ezelőtt Kolozsvárral is.* Reszketett a lelkünk, amikor kapuihoz érkeztünk. Vajjon mi lett belőle hosszú huszonkét esztendő alatt? Addig a magyar élet, a magyar kultúra ősi fellegvára volt még akkor is, amikor szerte a hazában hol a Kelet, hol a Nyugat próbált kiirtani mindent, ami magyar. 1918-ban aztán a Kelet és a Nyugat szövetkezett ellene. Addig a legmagyarabb levegőjű nagyvárosunk volt. *A Város, amely szívben és lélekben is mindig magyar tudott lenni.* Amióta elszakadtunk tőle, napról-napra, évről-évre mindjobban éreztük, hogy milyen hagyománytalan vilagba estünk vissza és csak szégyenkezve tudtuk kimondani, mit jelentett Kolozsvár számunkra. Amikor aztán ismét megindultunk feléje, csoda-e, ha a torkunkban dobogott a szívünk? Hiszen két évtized óta azt híresztelték ellenségeink, hogy *Cluj lett belőle!* Mentünk, egyre közelebb mentünk hozzá és amikor már csak lépések választottak el tőle, megpillantottuk piros-fehér-zöld lobogódíszét. *Drága, büszke, egyetlen Város!* Száz és ezer helyen rejtegetett idegen uralom alatt magyar zászlókat: templomok mélyén, intézetek, egyesületi székházak szekrényei alján, magánlakások féltve őrzött zugaiban és ez a sok-sok lobogó 1940 szeptember 11-én reggel mind előkerült, hogy mélyen meghajoljon a honvédek előtt... Kolozsvárból nem lett Cluj! Az maradt a román megszállás alatt is, ami addig volt: *a magyar Erdély magyar fővárosa.*

***

A hazatért Kolozsvár mellett a másik magyar fejedelmi város *Gyulafehérvár* volt. Emlékezem most róla, mert ott is kincseket hagytunk, nagy kincseket, nemcsak anyagiakban, hanem lelkiekben is.

Emlékezem...

Negyven évvel ezelőtt, az Olt háromszéki partjáról, unitárius parókiáról vetett a sors Gyulafehérvárra, a Maros messzi, alsófehéri partjára. Akkor csepereded tem bele a gimnázista évekbe. Jóval közelebb, Sepsiszentgyörgyön is volt (van ma is, hála Istennek) nagyszerű intézet, a híres-neves református székely Mikó-kollégium, de Gyulafehérváron élt nagyanyám, aztán meg sokan voltunk testvérek, hát anyagilag könnyebb volt ott belekóstolni a középiskolába: az erdélyi római katolikus státus kitűnő főgimnáziumában.

Még most is hallom örökre felejthetetlen Édesanyám búcsúszavait. Összeölelt, százszor megcsókolt, a fejemre tette a kezét és így bocsátott el nagy nekiindulásomra:

— Ne sírj kicsi fiam, inkább örülj, mert szép helyre méssz, történelmi városba. Nézz meg ott mindent, s ha unitárius vagy is, menj el a várbeli székesegyházba. Oda temetkeztek Erdély fejedelmei, ott nyugszanak a Hunyadiak is. Imádkozzál majd a fejedelmi síroknál...

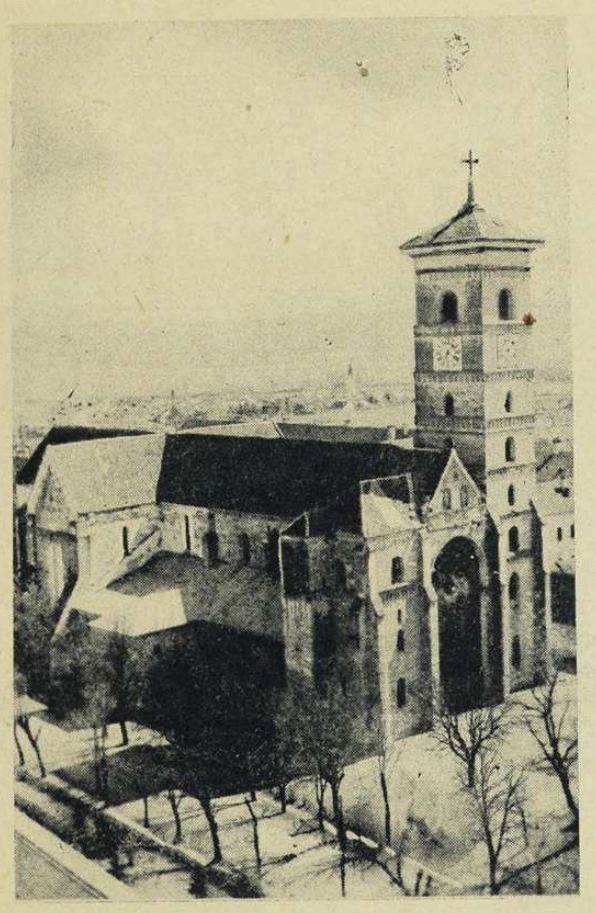

A gyulafehérvári székesegyház

Szeptember volt akkor is, de bizony bő november lett belőle, mire én, a kis falusi protestáns templomokhoz szokott gyermek, bemerészkedtem a gyulafehérvári hatalmas Szent Mihály-székesegyházba. Egy nagyobbacska katolikus diáktársam minisztrált ott Fábián Kálmán kanonoknak reggelenkint. Feketics Jóskának hívták ezt a harmadikos gimnazistát. Egy házban laktunk. Elmondtam neki, milyen imádsággal tartozom a Mindenhatónak és Édesanyámnak, ő aztán egyszer elvitt imádkozni. A gyönyörű pillérek és díszítmények alatt odaállított a nevezetes sírokhoz s lelkemre kötötte, hogy megvárjam, amíg visszakerül a minisztrálásból.

Álltam, álltam, hazagondoltam Háromszékre, a mi egyszerű templomunkra és imádkoztam... Arra rezzentem fel, hogy valaki vállon érintett. A miniszträns volt, de mögötte ott magaslott a kanonok is és ő szólalt meg:

— Ha imádkozol, fiam, miért nem térdelsz le?

Csak dadogva tudtam elmondani, hogy unitárius vagyok és mi nem szoktunk térdelni ima közben...

Szelid mosoly suhant át a kanonok arcán, kézen fogott, kissé tovább vezetett, s újra hallottam a hangját:

— Hát itt azért éppen letérdelhetnél, mert ez az unitárius János Zsigmond szarkofágja... Jól megjegyezd magadnak, gyermek! A katolikus székesegyházban találtál rá az unitárius János Zsigmondra... *Erdélyben élünk, kisfiam!...*

***

Jó egy év mulva a kanonoknál is nagyobb úrral találkoztam: boldog emlékű *Mailáth Gusztáv Károly* gróf erdélyi katolikus püspökkel. Szokása volt neki, hogy be-benézett a főgimnáziumba s egy ilyen alkalommal ránk nyitotta az ajtót a második osztályban is. Felálltunk, elköszöntük a laudeturt, s ahogy végignézett rajtunk, egyszer csak azt mondta, hogy akiknek latinból jelesük van, azok sorakozzanak a katedra elé. Kiálltunk valami heten-nyolcan, ő meg odafordult az elsőhöz:

— Milyen vallású vagy?

— Katolikus, — felelte a gyerek.

A püspök adott neki egy szép szentképet.

— Hát te milyen vallású vagy, — fordult a másikhoz.

Az evangélikus szász család gyermeke volt. Ő is kapott egy szép szentképet. Aztán egy görögkeleti fiú jött, megint katolikus, evangélikus, majd hozzám ért a püspök.

— Hát te?

— Én unitárius vagyok.

— Ahá! Hát te vagy az az egyetlen unitárius az egész iskolában?

Zavar fogott el, hiszen püspökkel életemben nem beszéltem addig s ahelyett, hogy igennel válaszoltam volna, úgy feleltem neki, ahogy Háromszéken szokás:

— «A...»

Az osztály nevetni kezdett, én meg rettenetesen szégyeltem magamat. De akkor a püspök egészen hozzám lépett, megcirógatta az arcomat és így szólott:

— Ne szégyeld magad, hogy székelyül szólottál. Inkább azt mondd meg nekem, tudod-e, hogy mi történt a tordai országgyűlésen?

Egyszerre elmúlt a zavarom, talán a cirógatástól, talán attól a nagy emberségtől, ami áradt belőle és felvetettem a fejemet:

— Igen, tudom!

Megpihentette rajtam a szemét:

— Hát, ha tudod, ne felejtsd el soha! — mondta tovább, eltette a szentképeket, benyult a reverendazsebbe s hogy nekem is adjon valamit, adott egy fényesen csillogó arany tízkoronást...

Soha nekem akkora rangom nem volt, mint az ezt követő tízperces diákszünetben. Katolikus magyarok, evangélikus szászok, görögkeleti románok fogtak körül és faggattak, hogy mi történt hát azon a tordai országgyűlésen?

... Istenem, mi történt volna? Egész Európában ott hirdették ki először a keresztény vallásszabadságot!!

***

Még egy emlék. Ez már nem tisztán gyulafehérvári, hanem egyben háromszéki is:

Erdély nagy katolikus püspöke, az előbb említett Mailáth Gusztáv Károly gróf egyházlátogatóban járt Háromszéken. Én akkor már katona voltam és éppen szabadságon, amikor a püspök Brassó felől négyesfogaton jött a falunk felé. Édesapám unitárius pap volt s kiadta az ordrét a harangozónak, hogy menjen fel a toronyba, s ha a püspök hintaja átgördül Gábor Áron kökösi hídján, húzza meg a harangokat és húzza addig, amíg a hintó a határból ki nem lép.

A püspök jött s ahogy átlépte a szász Barcaság és a székely Háromszék határát, a kökösi unitárius templomban megszólaltak a harangok. Meglepte őt az ünnepies fogadtatás, hiszen tudta jól, hogy a mi falunkban nincsenek katolikusok s ahogy egy székelyt talált, megkérdezte tőle:

— Hol harangoznak?

— Az unitárius templomban.

— Miért? Talán ünnepük van az unitáriusoknak?

— Nem a, — felelt a székely, — hanem Vaska Béla tiszteletes úr elrendelé, hogy fogadjuk harangszóval a hozzánk es ellátogató katolikus püspök urat.

A székelynek nem szólt semmit a felvilágosításra Mailáth Gusztáv Károly gróf, csak kedvesen elbúcsúzott tőle, de a parókia előtt megállította a négyesfogatot, bejött hozzánk, megköszönte Édesapámnak a tisztességadást és Isten áldását kérte a falu egész unitárius magyarságára.

***

Északerdély felszabadulásának első évfordulóján, amikor mindenki ismét ünnepel, ezek jutottak eszembe: gyulafehérvári és háromszéki emlékek.

Ahogy emlékeztem, úgy éltünk mi a régi magyar Erdélyben. És bizony mondom, hogy így kell élnünk ezután is az egész országban, ha meg akarjuk tartani azt, ami a miénk.

Ez az örök magyar Erdély parancsa.

A GYŐZELMES FINN HADSEREG

KARÉLIÁBAN ÉS A FINN-ÖBÖLBEN

Az ősi finn területeken, ahol mindig testvérnépünk fiai éltek, diadalmasan halad az előrenyomulás s a sokat szenvedett nép felszabadítása a szovjeturalom alól. A tengelyhatalmak és szövetségeseik lelkesen ünneplik a finn győzelmeket, Karélia fővárosának, Viipurinak felszabadulását és örömmel figyelik a finn hadsereg győzelmes hadmozdulatait szárazföldön és tengeren.

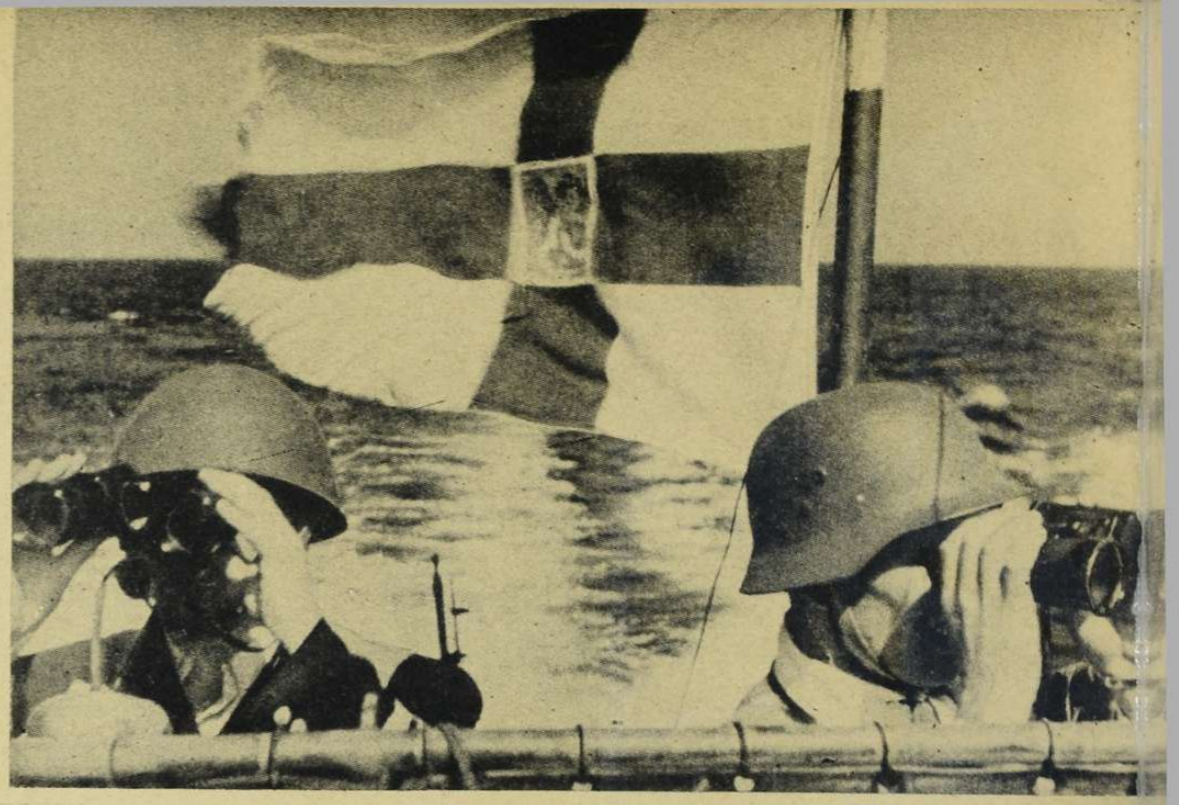

Finn hadihajó megfigyelői a finn öbölben kémlelik a szovjet partokat.

Finn roham Viipuri előtti szovjet állások ellen.

A finnek által visszafoglalt Viipuri vásártere.

Finn támadás Viipuri előtt.

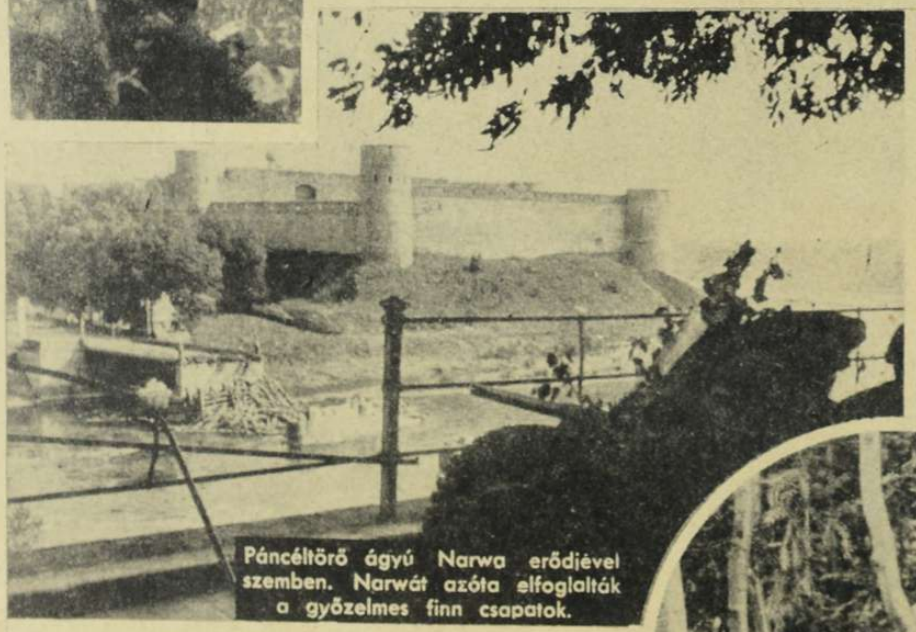

Páncéltörő ágyú Narwa erődjével szemben. Narwát azóta elfoglalták a győzelmes finn csapatok.

Gépfegyveres osztag a karé- fővárost előtti erdőségben.

Finn aknahajó vízibomba üdvözlete a szovjet tengeralattjáró számára. Pár perc mulva megjelennek a víz tükrén a tengeralattjáró pusztulásának biztos hírnökei, az olajfoltok.

Finn csapatok Narwánál keskeny szükséghídon kelnek át a Pjalta-folyón.

HONVÉDEINK HARCA

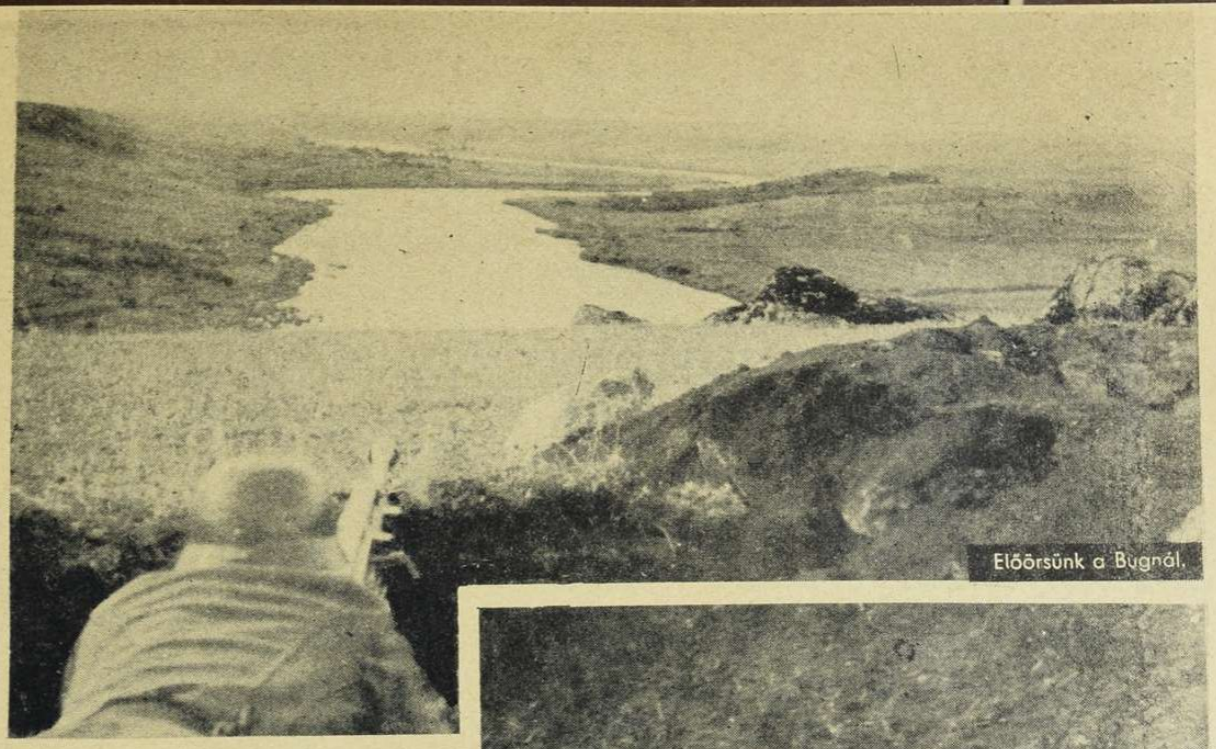

Előörsünk a Bugnál.

Légvédelmi tüzéreink figyelőállásban.

Vadászaink előnyomulásban.

Kempf német vezerezreaes a magyar főhadiszálláson. Ht.szd.-Lovik

Vadászaink és páncéltörőink előnyomulás közben.

Magyar gyors-csapatok a podoliai síkságon vonulnak Nikolajev felé . . .

Előre a tüzelőállásba.

A DEMOKRACIA ÉS A KOMMUNIZMUS KÉZFOGÁSA.
Sumner Welles amerikai államtitkár szívélyesen üdvözli Washingtonban a fegyvervásárlás lebonyolítására kiküldött szovjetbizottság vezetőjét.

Angol bombák összezúzták a bresti amerikai világháborús emlékművet, a legutóbbi légitámadás során.

MANNERHEIM MARSALL, a finn nép bü[...] késége, aki a viipuri ősi vár tornyára f[...] vonatta azt a hadilobogót, amelyet 19[...]

világ

CSÖNDES TEHERÁNI UTCA.
De meddig marad az, a szovjet és az angol csapatok bevonulása után?...

A 39. VILÁGREKORD!
RAGNHILD HVEGER, a híres dán úszó[...] bajnoknő, aki 800 méteren 11:11.7 világ[...] rekordját (1936) 10:52.5-re javította. A[...] világrekordhalmozó joggal nevet bol[...] dogan, ha öt év alatt ennyit — fiata[...] lodott.

Churchill is hazaérkezett — a 8 ponttal...!

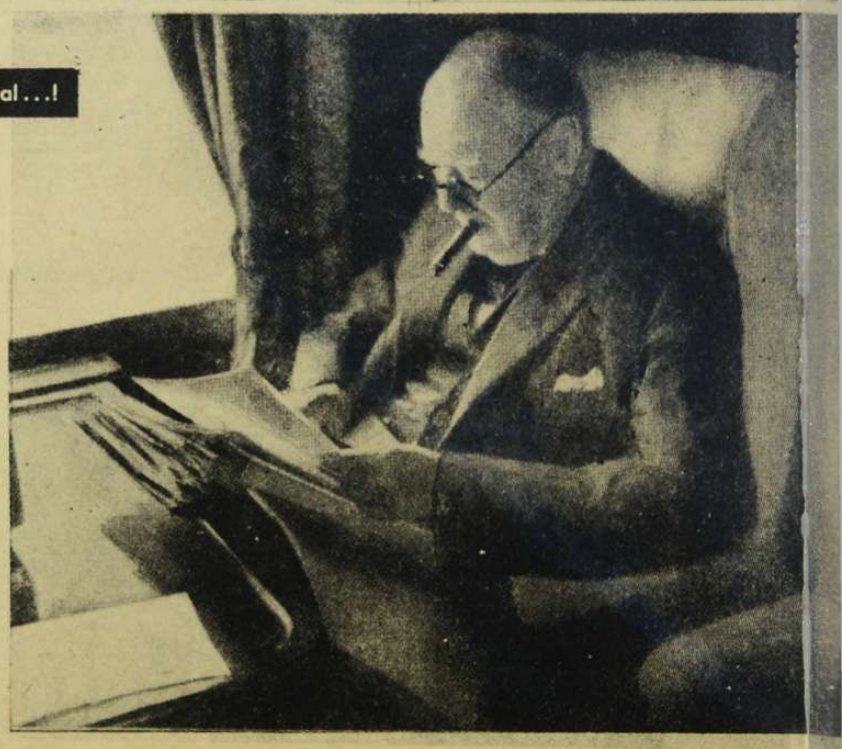

Befut a Potomac a kikötőbe s a tengerész-osztag tiszteleg az USA elnökének

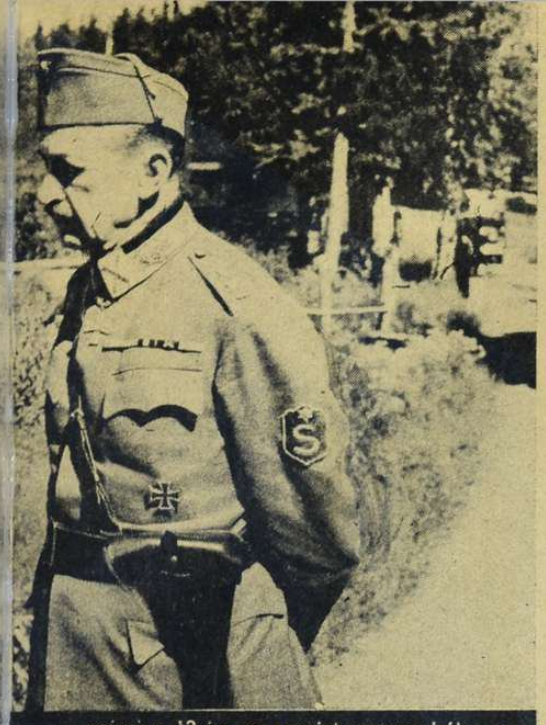

március 13-án, a szovjet parancsbéke rendelkezésére nemzeti gyásszal bevontak...

AZ IRÁNI PARLAMENT, ahol feladták a küzdelmet, a túlnyomó és két oldalról betörő ellenséggel szemben...

Vasárnap

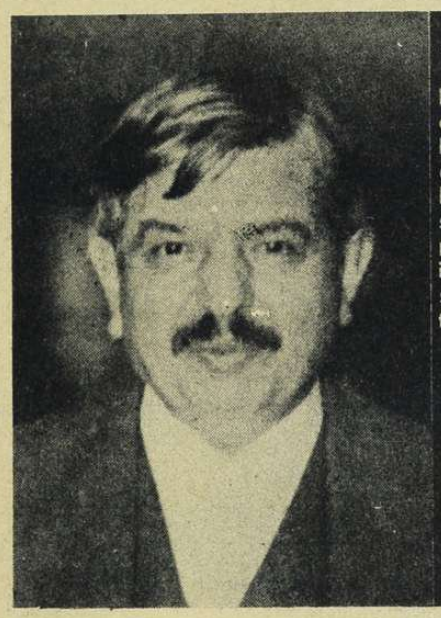

A FRANCIA NEMZETI HARC SEBESÜLTJEI. PIERRE LAVAL (baloldalt) és MARCEL DÉAT, egy kommunista merénylet áldozatai, kórházban fekszenek súlyos sebesüléseikkel. A két francia politikus a szovjet ellen induló önkéntesek ünnepségén vett részt s ott történt ellenük a galád merénylet...

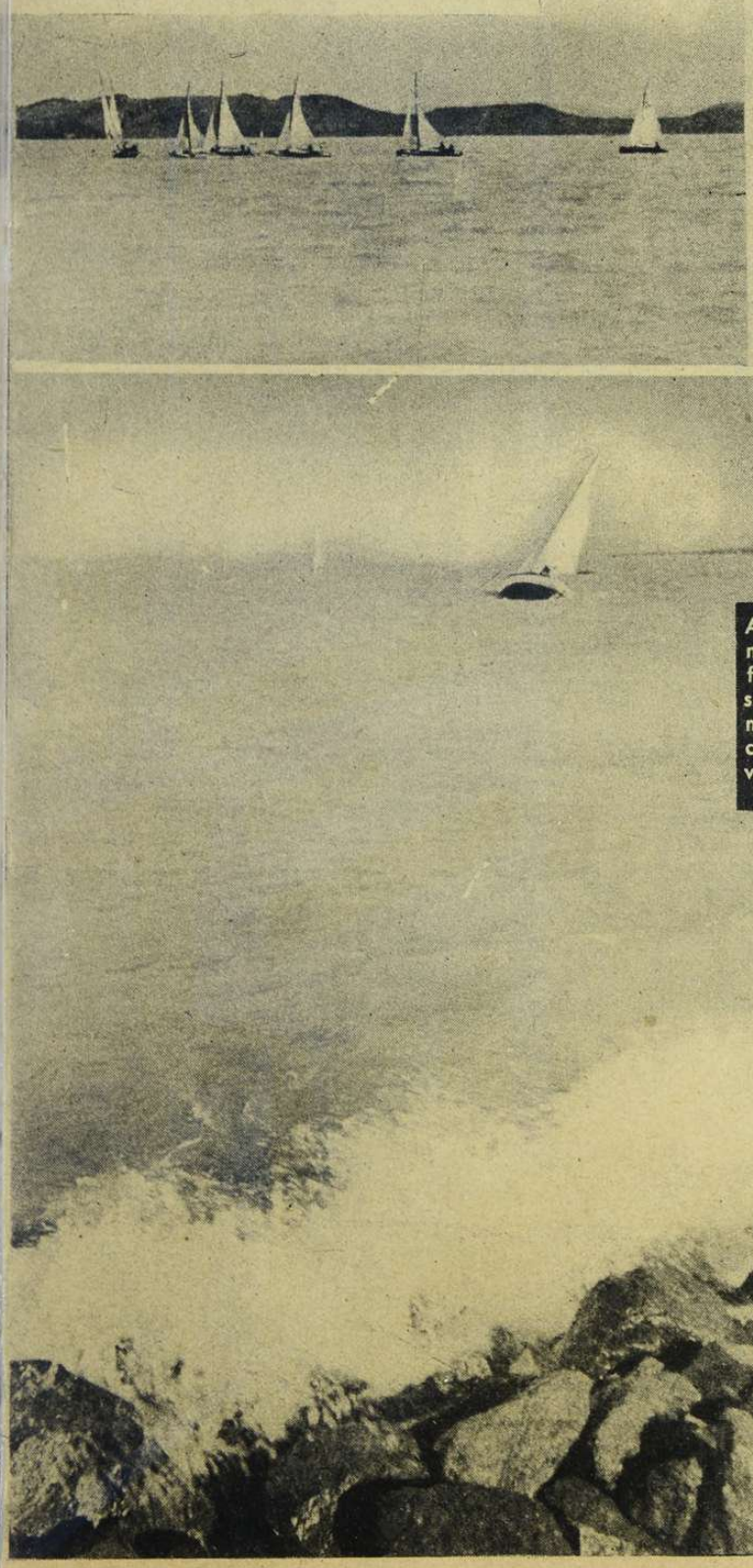

A Balatoni Sporthét versenyei megkezdődtek. — Képeink a földvári vitorlásversenyről készültek; az első: start után, a második: az első fordulónál, ami nem kis próbára tette a versenyzőket a viharos Balatonon.

Bonczos Miklós államtitkárt virágcsokorral üdvözli egy kis munkáslány a balatonfüredi munkásházak felavatásán.

A balatonfüredi munkásházak.

A HÁBORÚ MÉLYSÉGEIBŐL

A HALÁLRA KÍNZOTT REPÜLŐFŐHADNAGY.

A szájában egy darab vasat találtak, amivel a nyelvét kiégették. Melléről széles sávokban lehúzták a bőrt.

AZ ÁLDOZATOK EGYMÁS MELLETT.

A balszélső halott kezén még rajta a bilincs, bizonyságá más megmaradt részekkel együtt annak, hogy összeláncolva hurcolták el a foglyokat a bestiális kivégzés helyére.

HALÁLRA KÍNZOTT NÉMET REPÜLŐK.

— A szovjet-bestialitás bizonyítékai. —

Kegyetlen megpróbáltatása az emberiségnek a háború mindenképpen, de a végzet viharaiban évezredek óta avval mérik a halhatatlan becsületet, a férfiasságot és a kultúrát, hogy a hadiselő népek, — **hogyan bánnak a hadifoglyokkal!** A katona harcol a katona ellen, — de a kötelékeitől elsodort sebesült és hadifogoly életét a lovagiasság és az emberi érzés örök törvénye védi s a hősiesség gyávaságba züllik, ha a háborús szenvedély a fegyvertelenekre támad. **Az állatiasság példái sötét árnyékot vetnek az életrendszerre, amelyből származnak . . .**

A szovjet-rendszert mocskolják be ezek a képek, amelyek egy német repülőgép elfogott személyzetének, — egy főhadnagy, egy hadnagy és két altiszt, — minden képzeletet felülmúló meggyilkolásáról számolnak be. Meglánc[illegible]ták a szerencsétlen foglyokat, tüzes vassal égették őket s a főhadnagyról lenyúzták a bőrt. Ezek az állatok Anglia szövetségesei s kedvencei amerikai milliomosoknak, akik háborúra tüzelnek! Az ilyen megfoghatatlan barbár elvetemedettséget kitermelő, az ember-nevet meggyalázó rendszert ki kell pusztítani véglegesen Európából! .

Az udvar, ahol a felszabadító csapatok a német repülők hullái megtalálták. Egy ülő, több fogó, egy vasrúd, amelyen látszott, hogy áttüzesítették s a három négyzetméteres hamu- és pernyetömeg feltárták a kegyetlen kínzás helyét és módját. A szennyes udvart a vörös hadseregparancsnokság elhagyott épületének közvetlen közelségében fedezték fel.

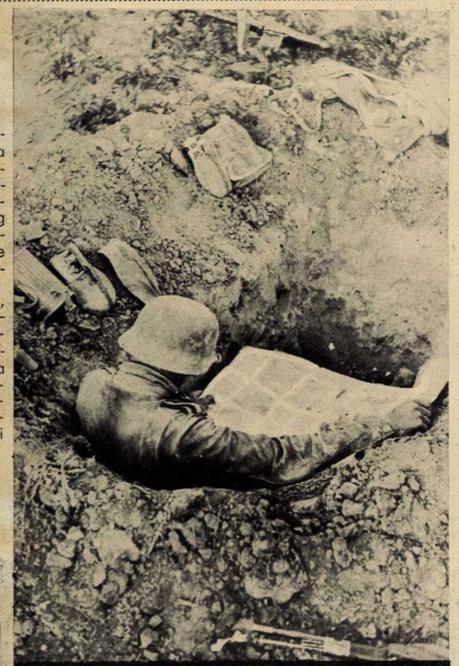

ROHAM ELŐTT — UJSÁGOLVASÁS

A hajnali 5 órára elrendelt roham előtt, a postát még szétosztották a német katonák között. A gyalogos még gyorsan megnézi, hogy mi ujság a nagyvilágban . . .

KÉZREKERÜL AZ ORGYILKOS!

Összeszedik az arcvonal mögött megbújt szovjetkatonákat, akik gyanútlan járókelőkre lövöldöznek, Budjennij parancsa szerint . . .

AZ IGAZI ÁRVA . . .

A felgyujtott szovjetfaluban, drótsövények s elszórt kézigranátok között figyeli az elhagyott gyerek az érthetetlen világot . . .

ELSŐ SEGÉLY A LEVEGŐBEN.

A sebesült vezetőt bekötözi a megfigyelő. A pilótának vérző fejjel is egy gondja van, — hazavinni a gépet . . .

FÉLELEM ÉS SZABADULÁS.

Gödrökbe bujtan, félelemben éli át Délukrajnában a lakosság a tomboló csatákat. A harci lárma már távolabbra vonult s a házi felszerelésével elrejtőzött házaspár kikémlel a békésebbnek igérkező világba. A férfi már mosolyog, — az asszony szemében még ott ül a feledhetetlen rettegés . . .

VÉGE MINDENNEK!

A visszavonuló szovjetcsapatok felégetik, ha még idejük van, a kunyhókat is. A szegény ukrán asszony kétségbeesett mozdulatában benne van a nyomorúságos otthon elvesztésének minden síró bánata . . .

FÁRADT ÉS ELSZOMORODOTT ANGOL FOGOLY A TOBRUKI FRONTON.

NOVGOROD ELFOGLALÁSA

NOVGOROD OSTROMA
A német ágyúk már beszüntették a tüzet, mert a város részben már német kézen van

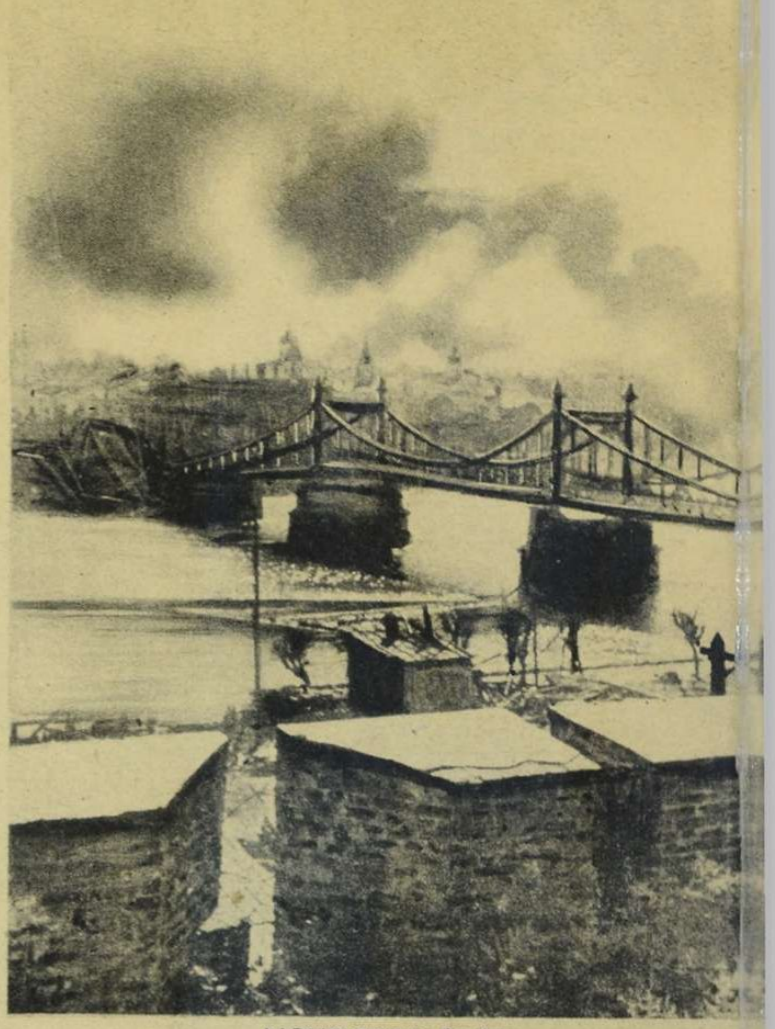

NOVGOROD ÉGÉSE

Novgorodban hátramaradt szovjet katona megmotozása.

A novgorodi Kreml épületei még égnek.

KÖZELHARC
végig az arcvonalon

A szovjetháború kemény ütközeteinek minden szakaszán ember-ember ellen küzd a győzelemért s forró pontjain a döntésnek, kézitusák végtelen sorába lendül a történelmi birkózás. A harcigépek elvégzett munkája után rohamra indul a seregek magva, — a gyalogság, — véglegesíteni az elért sikereket. Képeink valóban ritka példányai a hősi haditudósítás munkájának, a roham halálos pillanataiban . . .

Néhány méternyire a beásott ellenségtől . . .

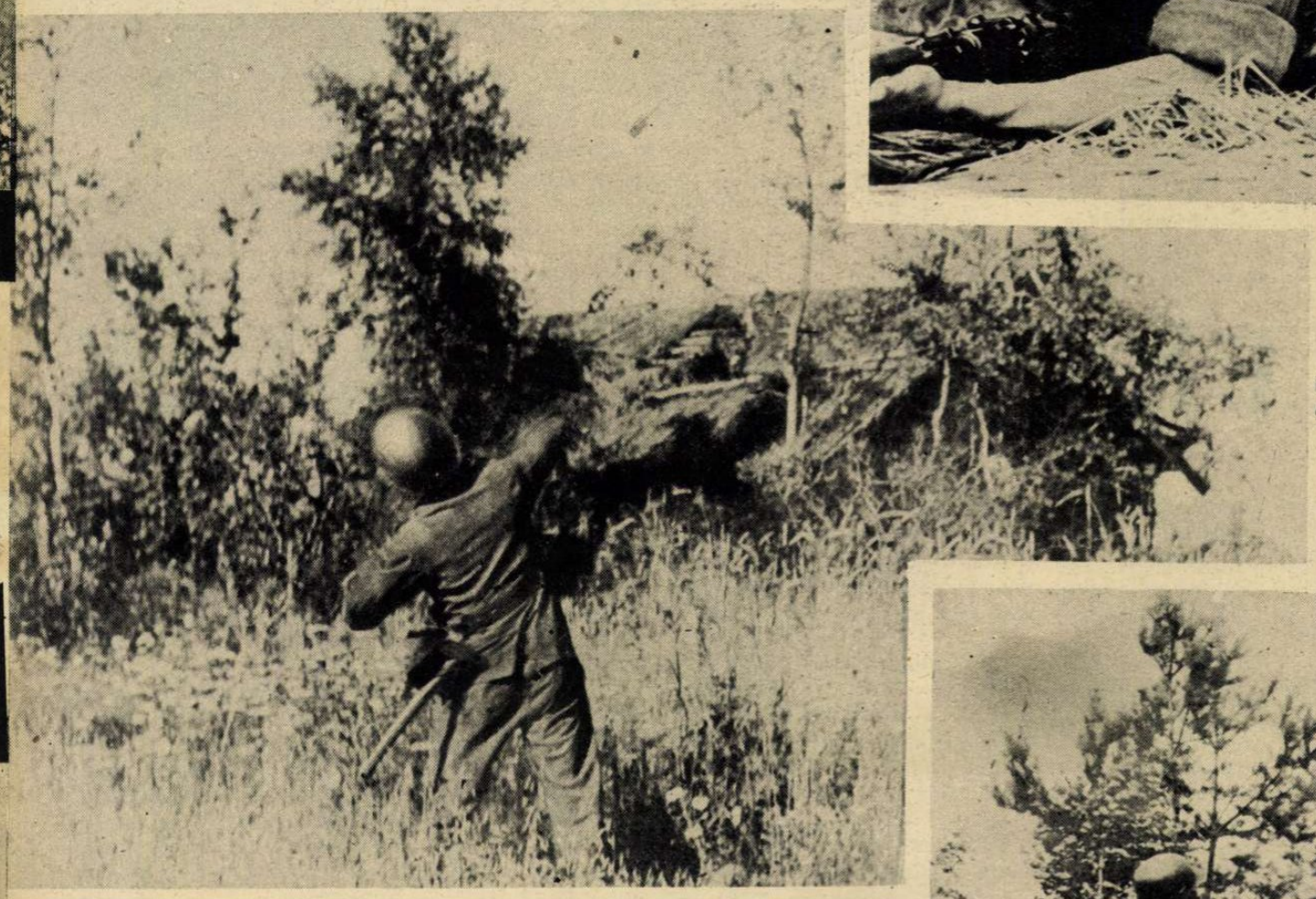

Repül a kézigranát a gyilkos tüzet árasztó szovjetállásra.

Utolsó dobás a roham előtt . . .

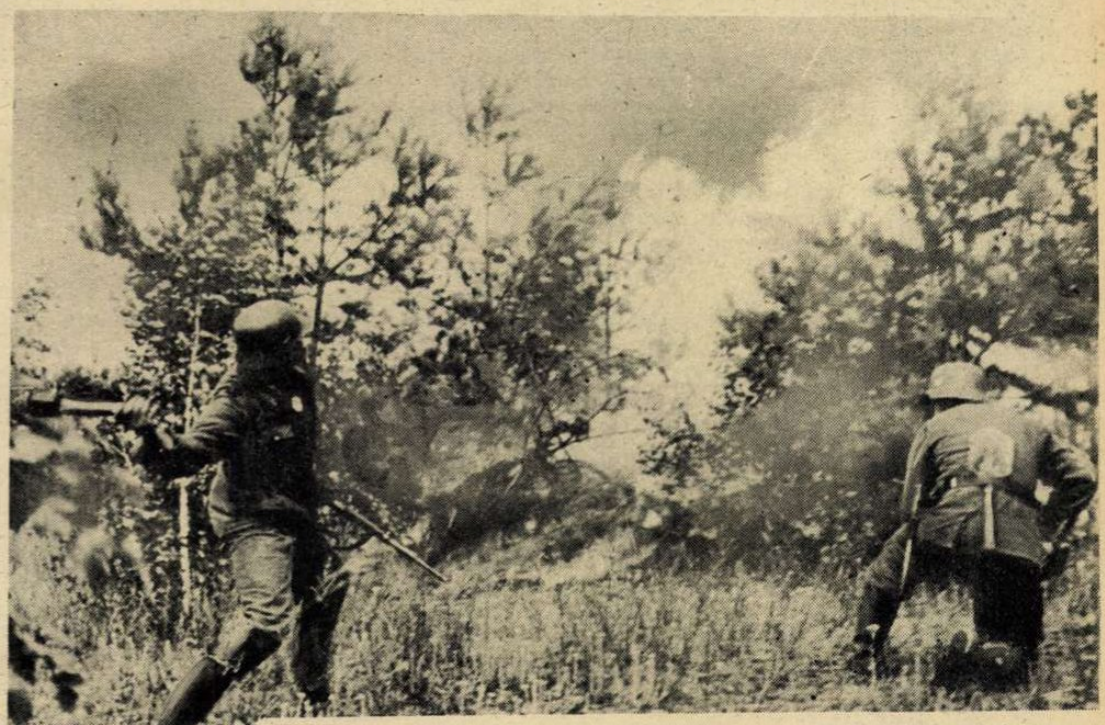

Az első vonalban elfogott szovjetkatona a nehéz tűzben meghúzódik német őrizője mellett. Az arca nem valami biztató . . . A foglyok hátraszállítására azonban gondolni sem lehet, amíg vége nincs az ütközetnek.

Közelharc a vonatok között.

A SZMOLENSZK—MOSZKVAI VASÚTVONALON.
Roham, géppuska-tűzben! A tűzérségi tűz megállított három szovjet tehervonatot s a német gyalogság előrerohan a kíséret lefegyverzésére.

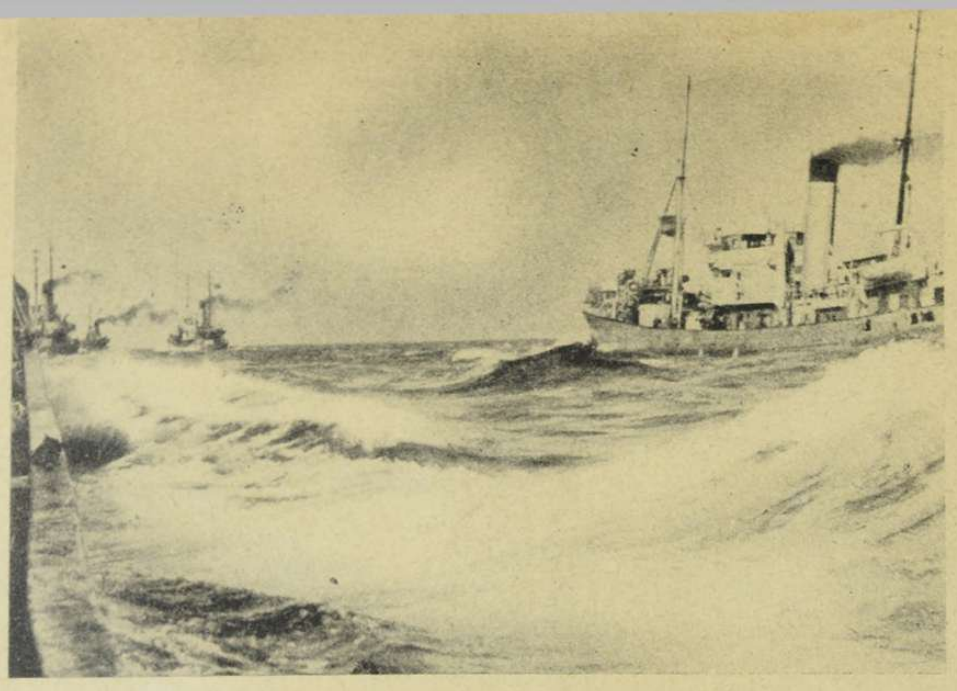

Német aknaszedő hajók a tallini kikötő előtt. Az öblökbe zárt szovjet flottának nincs menekülése . . .

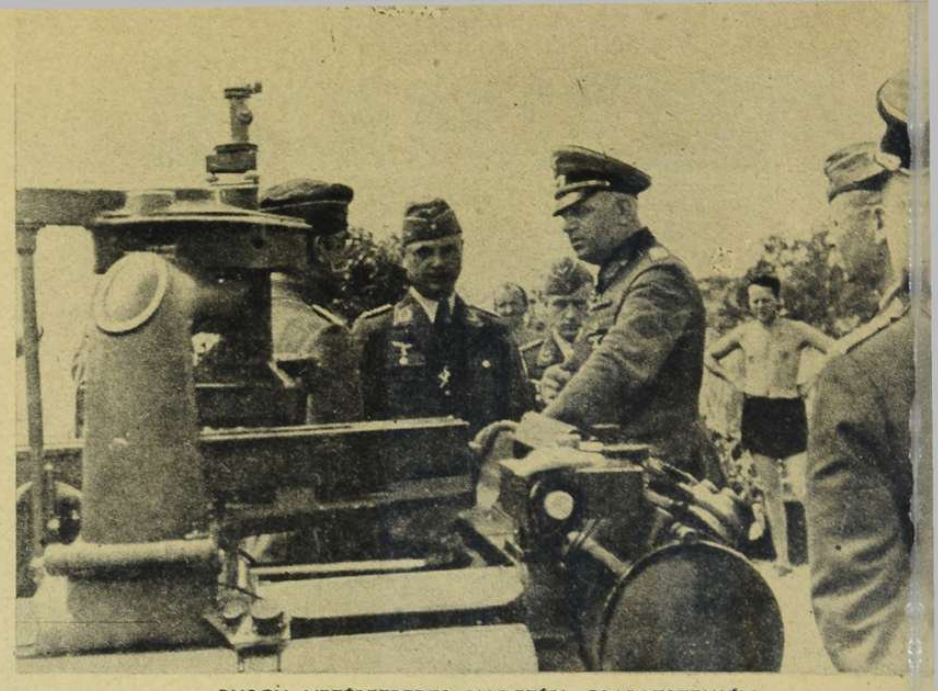

BUSCH VEZÉREZREDES HARCTÉRI CSAPATSZEMLÉN.
Busch hadserege törte át a Peipusz-tó déli részén húzódó erős szovjetállásokat, foglalta Ostrov, Porchov és Pleskau városát s útat nyitott Leningrad felé

HADIJELENTÉSEK, CSATÁK

Mi a legfontosabb jelenség a szovjet ellen megindított háború eddigi történetében? . . . Kétségtelenül az a tény, hogy a német és a szövetséges hadak, elfoglalt területeket soha el nem vesztettek, hogy a szovjet ellentámadások állandóan összeomlottak s hogy az előreláthatő és megjósolt események valóban a várakozás szerint zajlottak le. Az ellenállhatatlan nyomás egy percre sem szünetelt s a töretlen acélhenger tervszerűen tovább gördül minden akadályon át!

Nincs ingadozás, beszélni sem lehet hullámzó hadiszerencséről s a suttogó propaganda gyámoltanul és nem sok reménységgel, egyedül az időre hivatkozik, az ütemet tartja lassúnak s álszent módon azt emlegeti, hogy a németek még nincsenek az Uralban . . . Az egyesült szovjet-demokrata hírverésnek kevés a szerencséje evvel az érveléssel, mert minden értelmes ember tudja Európában, hogy a jelenlegi arcvonal áttörése után, az anyagcsaták színhelyét már nem lehet áttenni az Ural hegység tájára. A szovjet bámulatosan felkészült forradalmi céljainak elérésére, de ember- és anyagforrásai nem kimeríthetetlenek. *Fraser*, az angol katonai szakíró Ukrajna elvesztésével kapcsolatban helyesen állapította meg, hogy a szovjet dús iparvidékeinek meghódítása pótolhatatlan veszteség, mert megszüntette igen tekintélyes mértékben *az utánpótlás* lehetőségét s valószínű, hogy ez volt a német hadvezetőség célja, mielőtt teljes erejét döntő csatákba dobja . . .

Nyugatukrajna 33 százalékát termelte a szovjetunió gabonájának s ennél nagyobb mennyiséget, a civil lakosság éhinsége nélkül, nem is igen lehet a hadsereg élelmezésére fordítani. A cukorrépa, a kender, dohány és a napraforgómag termelésében több mint 50 százalék esik Ukrajnára s Szovjetoroszország mezőgazdasági egyensulya is felborult a déli arcvonalon történt ellenséges előretöréssel. *Krivoj Rog* rengeteg vasércét *Kuzneckben* dolgozták fel s az ércterület elvesztése után leállottak a kuznecki kohók és gyárak is, a nyersanyag hiánya miatt. *Nikopol* mangánérc bányáiban is megszűnt már a munka, mert *Nikolajev*, *Cherson* és *Dnyepropetrovszk* elvesztése egy hatalmas, összefüggő ipari központ hálózatát rombolta szét, amelynek szovjetkézen maradt határterületein nincs többé munkalehetőség. A szovjet lassankint már csak a készenlévő harci eszközöket szállíthatja a harcvonalakra s ha ezeket a tartalékokat is felmorzsolja az irgalmatlan háború, akkor a nehéz fegyverzet hiányában csak könnyen összeszedhető hordák maradnak a csatatereken. Tényleg lehetséges, hogy Frasernek igaza van s a szövetségesek egészséges idegekkel kivárják ezt a nagy pillanatot, amely nem a távoli jövendő homályában nyugszik.

A hét története

dicsőséges és eredményekkel új és nagy események útját egyengeti. A déli arcvonalon *Cserkaszi* elfoglalásával letört a legfontosabb és elkeseredetten védett Dnyeper-hídfő s a siker kiaknázása lendületesen megindult. *Kleist* vezértábornok páncélos hadserege mindent elsöprő rohammal foglalta el *Dnyepropetrovszk* városát s útjában 84.000 hadifoglyot, 465 ágyút, 199 páncélos kocsit és számolatlan mennyiségű hadianyagot zsákmányolt. A Dnyeper alsó folyásán a hídfőkért folytatott harcokban, a szovjet kétségbeesett ellentámadásokkal próbálta meg feltartóztatni a végzetet s minden rendelkezésre álló erőt, páncélost és repülőgépet harcba küldött. *Ezekben a súlyos ütközetekben a magyar csapatok és légi egységek merész, hősies csatákat vívtak s méltán kiérdemelték a szövetséges hatalmak elismerését.* Egy magyar légi raj 3 gépe 10 támadó szovjet Rata ellen vette fel a harcot, 5 szovjetgépet megsemmisített és a többit elűzte. Néhány nap mulva a magyar légi erő újabb 10, majd 15 légi győzelmet aratott, két magyar gép elvesztésével. A Dnyeper-menti csatákban, ahol a szovjet szokatlan mennyiségű tüzérségi erőt használt fel, az összes magyar csapatok nagy teljesítményekkel segítették elő a vörös ellentámadás véres összeomlását. Ahogy a berlini *Deutsche Stimme* írja: — *a fiatal magyar hadsereg kiválóan képzett, jól felszerelt s a józan, rövid magyar hadijelentések mögött hősi harcok bizonyítják eredményeit. Páncélos kötelékeik, légvédelmi tüzérségük s kerékpáros századaik elpusztíthatatlanok a mocsaras, homokos terepen s bár nem kímélték magukat, veszteségeik az eredményhez képest, aránylag csekélyek* . . . Az új veszteséglista szerint augusztus 10 és szeptember 1 között halottakban 11 tiszt, 154 fő legénység, sebesültekben 37 tiszt és 376 fő legénység a veszteségünk. Eltűnt 2 tiszt és 21 fő legénység. A szovjet még hajókról is támadást indított a Dnyeperen átkelő német csapatok ellen s a hiábavaló kísérletezésben 27 ágyúnaszádja és monitora pusztult el. A hajóhídon megkísérelt átkelést is megakadályozták s az előreparancsolt csapatrészek legnagyobb része a vízbe fulladt . . . A déli arcvonalon a német légierő bombázza a csapatösszevonásokat, a vasúti hidakat és Odessza hadikikötőjét. A harc széles vonalon tombol, de közeli sorsa nem kétséges az egymásbaszakadó ütközeteknek.

ODESSZA TÉRKÉPE.

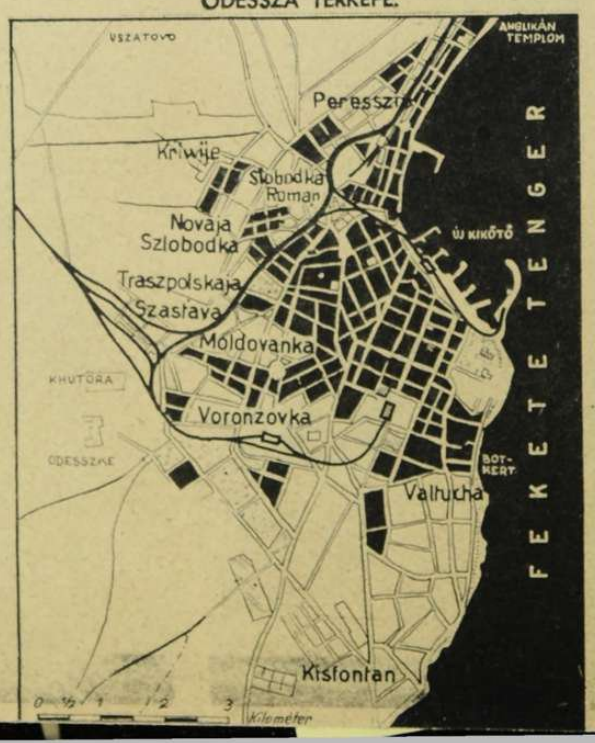

A középső arcvonalon, Szmolenszk és az Ilmen-tó között *Velikije Luki* elfoglalása volt a legnagyobb esemény. Ebben a hatalmas csatában *a szovjet 40.000 halottat, 34.000 foglyot, 452 ágyút, 334 nehéz aknavetőt és tömérdek hadianyagot vesztett! A 22. szovjet hadsereg tökéletesen megsemmisült.* Velikije Luki rendkívül fontos vasúti csomópont s birtoklása súlyosan veszélyezteti Leningrád és Moszkva forgalmát.

Az Ilmen- és a Peipusz-tó között elesett Luga városa, 112 páncélos kiserőd leküzdése és az erős aknazár elpusztítása után. Lugának 20.000 lakója van, fontos vegyiipara, katonai repülőtere s elfoglalása után a német csapatok gyorsan előretörtek északkeleti irányba, *elvágták a moszkvai vasútvonalat s Leningrádot véglegesen elszakították a külvilágtól.* Közlekedési lehetőség kifelé már csak az óriási erdőségeken át az *Onega*-tó felé van, korlátolt mértékben . . . A novgorodi körzetben küzdő szovjetsereg, amelynek Leningrád tehermentesítése lett volna a feladata, üzemi alakulatokat és felfegyverzett gyári munkástömegeket vet az ellenség elé, helyzetén azonban már nem segíthet. *Leningrád sorsát megpecsételte a német hadászati művészet; katonai értelemben jövője már nem érdekes s csak elfoglalásának napját kell majd feljegyezni. A leningrádi körzetre és ipari negyedeire zuhog a támadást előkészítő bombazápor s a német gyalogság is több helyen 50 kilométerre megközelítette a tengerparti várost* . . .

A hét folyamán *Reval* körül napokon át dühöngött a csata a város birtokáért. A német csapatok lépésről-lépésre haladtak előre, amíg elérték a Kaila folyó mentén húzódó erődvonalat. Hajnali szürkületben indult meg a nagy támadás, rohamágyúkkal és rohamcsapatokkal. A csöndben felvonuló német osztagok az erdőszélről hosszú gépkocsi sorokat fedeztek fel: *a szovjet haditengerészet elitcsapatait szállították éppen a harcvonalba.* A németek bevárták fegyelmezetten 500 méter távolságra a kocsioszlopot s csak akkor indították meg a pokoli tüzet ágyúval, géppuskával, kézifegyverrel . . . A felrobbant lőszerszállítmányok elvégezték a pusztítás maradékmunkáját s az erdőben elhelyezett szovjetkülönítmények pánikba verten elmenekültek.

Reval és Baltischport elesett! A szovjeterők hajókon próbáltak menekülni s maguk mögött felgyujtották a várost, amelynek rőt lángjai 90 kilométer távolságban, *Helsinki egét is vörösre festették.* A német haditengerészet is beavatkozott Reval ostromának végső felvonásába s meghiusította a tömegmenekülést. *A kikötőből hajók temetője lett.*

A VÉGREHAJTOTT FELADAT. A robbantóanyag már a szovjet harcikocsi belsejébe hullott s a két német katona iparkodik elfelé a pillanatok alatt bekövetkező robbanás sugarából . . .

ÉS UJ FORDULATOK

Irta: Rajniss Ferenc

A 8000 tonnás, 18 centiméteres ágyúkkal felszerelt Kirov, 17 hadihajóval és 19 csapatszállító gőzössel együtt a tenger martaléka; a szovjet haditengerészet gerince eltörött s nem segit már Hangő és Kronstadt hadikikötője sem, mert a finn öbölben pusztulnak tovább a hajók s a menekülő egységek a szoros aknazárakon robbannak szét. Az aknamezőkön egyszerre 60 hajó égését figyelték meg! Helyreáll rövidesen a tengeri forgalom Németország és Suomi között s új, kedvező feltételei születnek az északi harcoknak . . . A Reval-i harcok befejezése és *Hapsal* kikötőhely elfoglalása után 12.000 foglyot, 300 ágyút és 91 páncélos kocsit számoltak össze az első órákban . . .

A finn fegyvereken is csodálatos győzelmek dicsfénye ragyog! A hazaszeretet, a jogos elkeseredés s a történelmi pillanat megragadásának egészséges ösztöne Suomi népét hozzásegítette az igazságos revizióhoz, amelyért testvérnépünk vért és életet áldozott.

Sallától keletre a finnek két szovjethadosztályt felmorzsoltak s 3500 foglyot, 198 ágyút, 150 aknavetőt, 500 géppuskát és 10.400 kézifegyvert zsákmányoltak a többnapos csatában. A Ladoga-tó mindkét partján erőteljesen folytatott finn hadműveletek, *Viipuri visszahódításával kivívták az egész világ bámulatát.* Nehéz harcokban foglalták el a finnek nemzeti történelmük szent városát s a 115. és 130. szovjethadosztály megsemmisült, mielőtt Szent Olaf tornyán meglengethette a szél a finn

AKNAKUTATÁS A SZOVJETFRONTON

A szovjetcsapatoktól megtisztított területeken a műszaki osztagok a leggondosabban átkutatják az egész terepet, hogy a lerakott aknák ne veszélyeztethessék többé sem a katonák, sem a lakosság életét.

A visszavonuló bolsevisták a keleti arcvonal északi szakaszán sűrű aknazárral kísérelték meg feltartóztatni a német előnyomulást. Augusztus 29-én egyetlen német hadseregtest szakaszán több mint 1100 aknát találtak és tettek ártalmatlanná a német utászok.

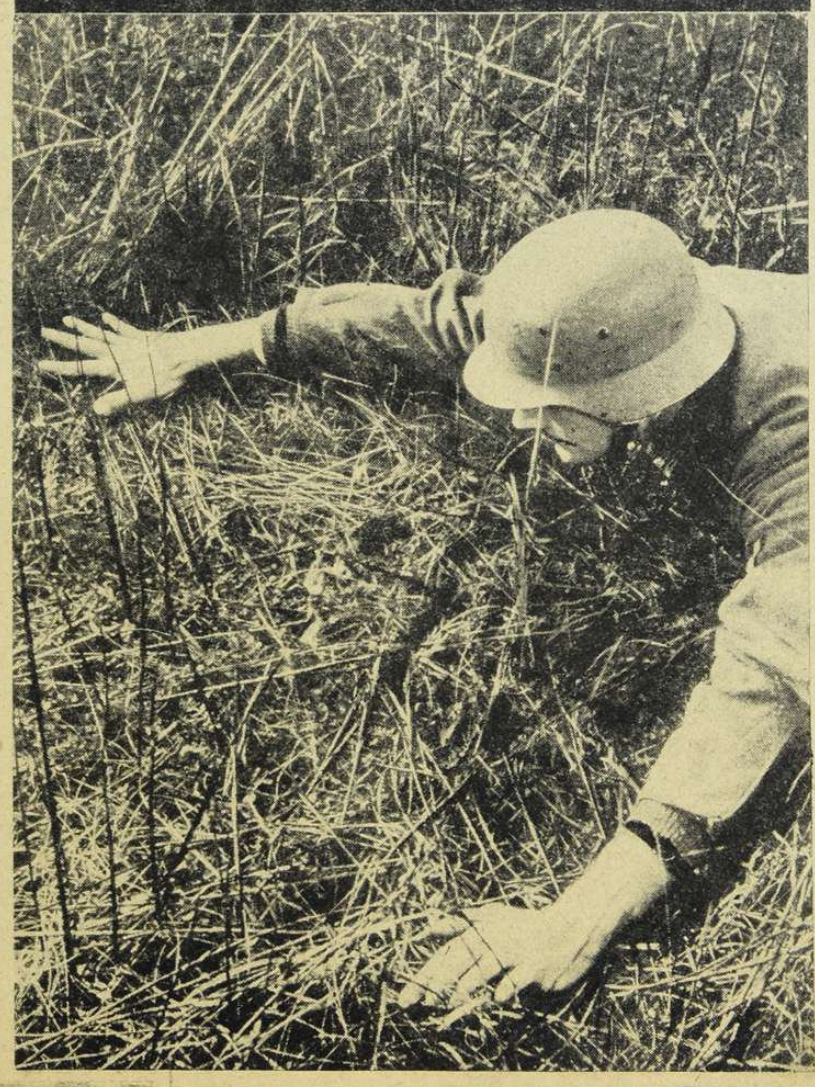

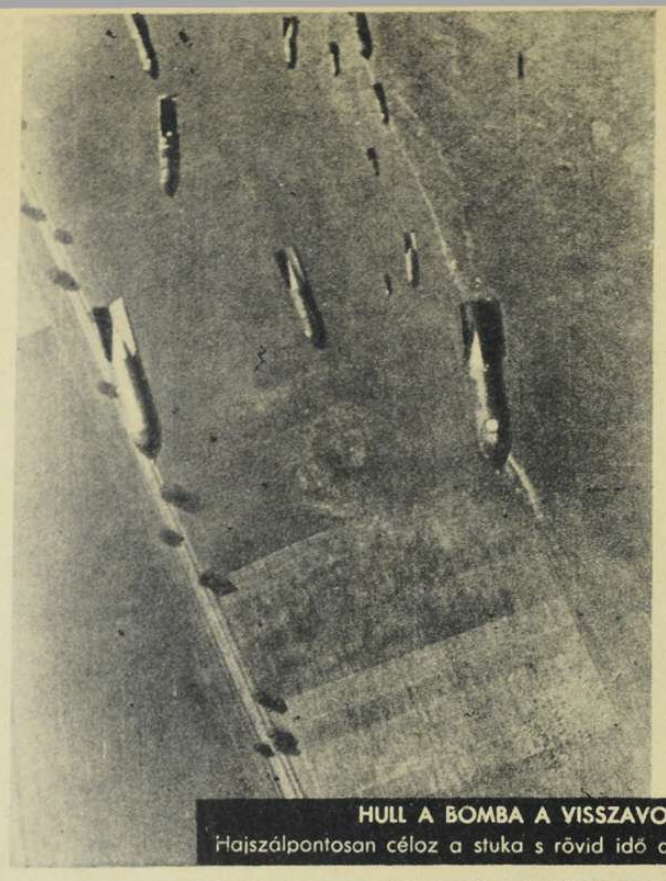

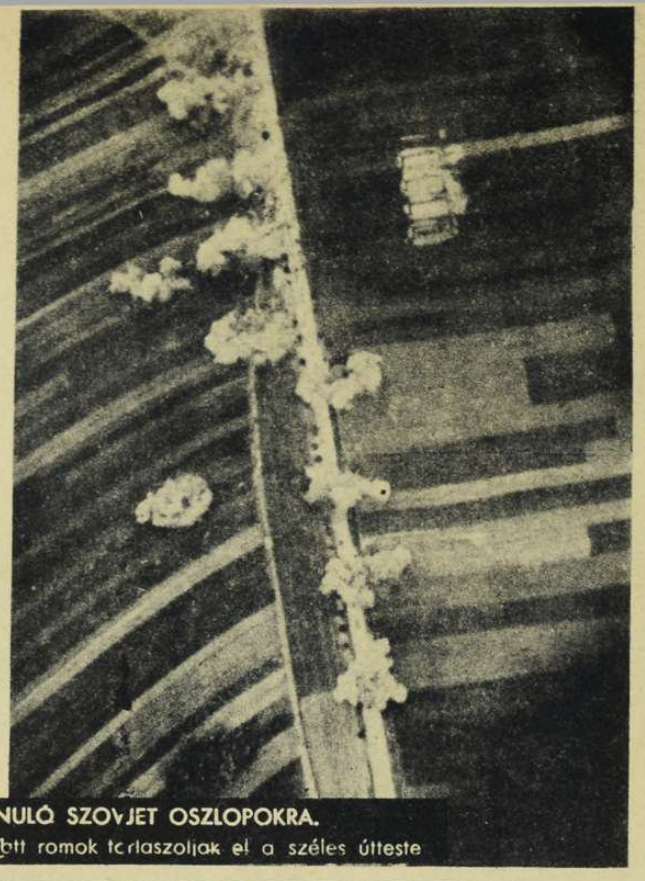

HULL A BOMBA A VISSZAVONULÓ SZOVJET OSZLOPOKRA.
Hajszálpontosan céloz a stuka s rövid idő alatt romok torlaszolják el a széles útteste

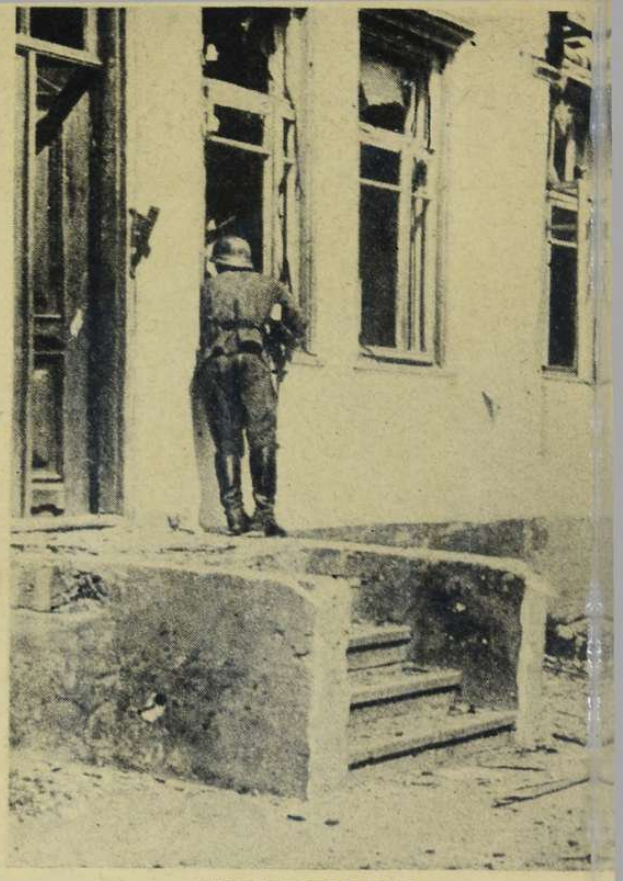

VÁROSTISZTOGATÁS.
Egy-egy lövés dörren még s házról-házra kell az ellenséget leküzdeni.

ROHAM A VASÚTI TÖLTÉSEN ÁT.

Váratlan találkozás a búzaföldeken

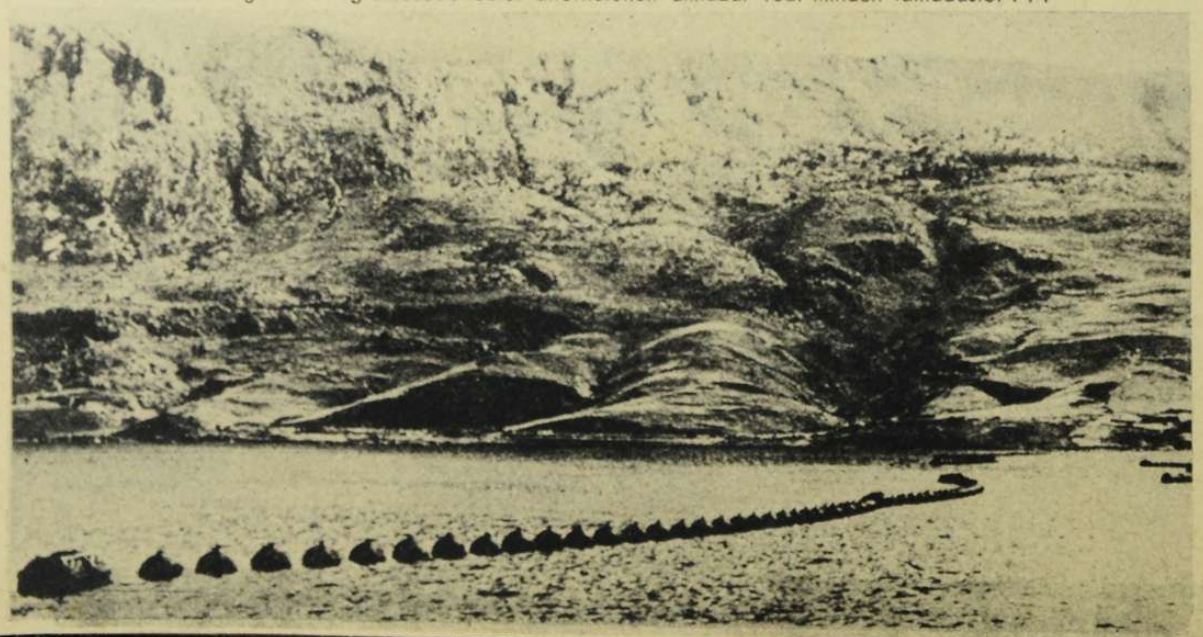

SŰRŰ AKNAZÁR A SZUDA-ÖBÖL KÖRÜL
Kréta szigetének legfontosabb öblét áttörhetetlen aknazár védi minden támadástól . . .

hadilobogót . . . *Suomi öröme határtalan.* Viipuriban a vasárnapi díszszemle egy keményen megpróbált nemes nép ünnepe volt s a szövetséges hatalmak üdvözlete sohasem látott zászlódíszben érte el Helsinkit. *A finn hadsereg tovább nyomul, Leningrad alá . . .*

Mit remélhet a szovjet? . . . Mi igazolja az angol és az amerikai bizakodó jóslatokat? . . . Augusztus 21—27-e között 714 szovjet repülőgép borult lángba, augusztus 28-án 109, augusztus 29-én 100. . . A hét folyamán a szövetségesek hadállásaikat mindenütt előretolták, Leningradot bekerítették s a szovjetipar fontos telepeinek hosszú sorát lekanyarították a szovjetunió testéről. Nyugati tengereit és flottájának zömét a szovjet elvesztette, ellentámadásai szétmállanak, serege pusztul, utánpótlása megzavarodik *s hazug jelentéseire nagyon rövid idő mulva csattanó választ ád valami lélegzetet elállító különjelentés — a másik oldalról, ahonnan utólagos helyesbítéseket nem szoktak kiadni . . .*

Anglia ellen a szívósan vezetett küzdelem megszokott menetében, az angol partvidék, Tobruk, Szuez, Alexandria, Port Said és Malta légi bombázása az olasz légierővel együtt, súlyos károkat okozott az ellenségnek. *Keletafrikában,* a gondari szakaszon az olaszok fényes győzelmet arattak s állásaiktól a támadó angolokat messze visszavetették.

A Csatornán innen lezajlott légi csatákban az angolok közel 100 gépet vesztettek. *Az angol hadüzenet évfordulójának éjszakáján hatalmas német légitámadás zúdult Anglia keleti és északi partvidékeire. Széles hullámokban támadtak a német harci repülők, óriási tüzek keletkeztek, repülőterek, gyárak, ipartelepek pusztultak el s londoni hírek szerint is súlyos a veszteség anyagban és emberben. A hadüzenet emlékének éjszakája nem volt kellemes a szigetországban . . .*

Diplomácia és szellemi küzdelem

Hitler és a Duce négynapos találkozása a német vezéri főhadiszálláson, bombamódra érte az ellenséges nemzetközi közvéleményt. A történelmi találkozón Európa két vezető államférfia minden katonai és politikai kérdést megbeszélt a bajtársiasság és sorsközösség szellemében. A *Potomac* fedélzetéről ismert pontszerkesztés színpadias ünnepsége természetesen elmaradt. A nacionalista államoknak nincs szükségük újonnan fejelt programok kiadására. A cél a háború győzelmes befejezése s a háború *előtt* meghirdetett új európai rend megszilárdítása, a népi súrlódások okainak lehető kiküszöbölésével. *A bolseviki veszedelem és a plutokrata kizsákmányolás megszüntetése után, az európai szárazföld minden népe, politikai és gazdasági téren termékeny együttműködésben élhet.* Ennyi a program, de többet ér, mint a színes, csillogó szappanbuborék, amelyet Churchill 1918 óta

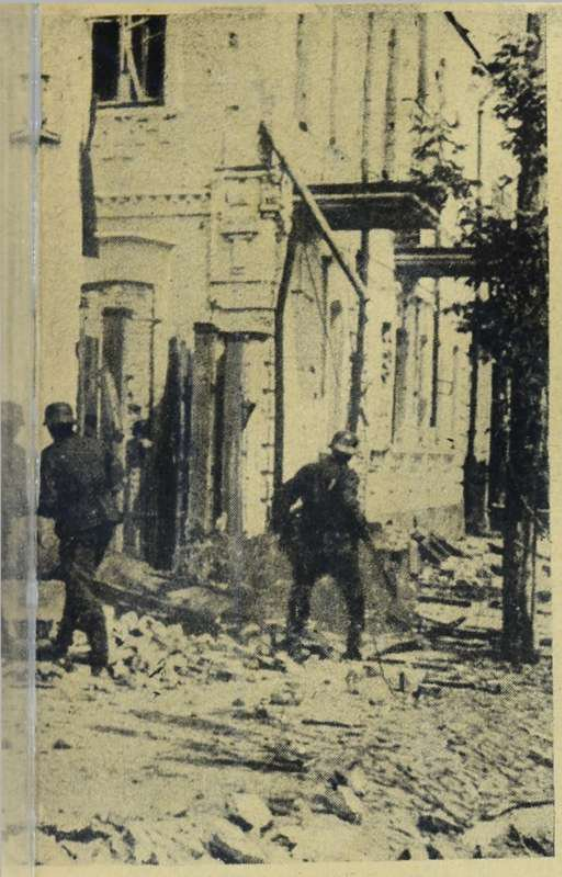

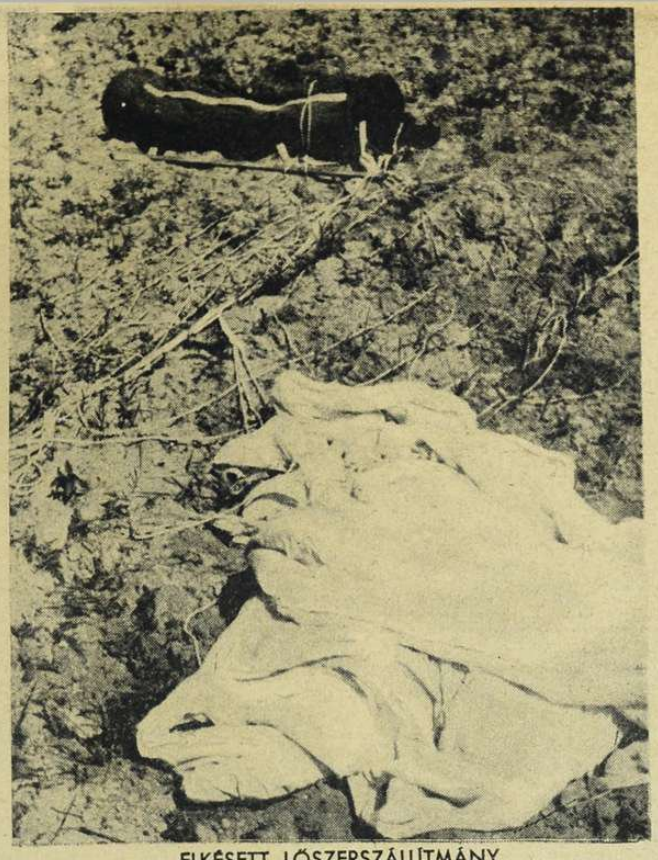

ELKÉSETT LŐSZERSZÁLLÍTMÁNY.

A körülzárt szovjetcsapatoknak a repülők dobáltak le lőszert, ilyen ejtőernyőhöz erősített, vízmentes zsákokban. A gomeli csatatéren későn érkezett a szállítmány ...

SEBESÜLTSZÁLLÍTÁS REPÜLŐGÉPEN.

másodszor fújt fel Európa gyatra szórakoztatására. A Duce keleti útján 5300 kilométert vonaton, 2000 kilométert repülőgépen és 500 kilométert gépkocsin tett meg s *Hitler négymotoros repülőgépét maga vezette. A két vezér a tábori konyhákon étkezett s számos helyen meglátogatta az arcvonal katonáit* ...

A szövetséges *angolszász—szovjet* erőfeszítések előterében az *iráni kérdés áll.* Irán hadserege négy napig ellenállott s azután kormányrendeletre elvonult a túlnyomó ellenség elől. A szovjet tovább bombázta a szerencsétlen városokat s Täbrisben 22 iráni polgárt felakasztatott a megszállás napján, mint „a szovjetunió ellenségeit". Az angol és a szovjet csapatok 100 mérföldnyire Teheránról Kasvin városában találkoztak össze először. *Épületes látvány lehetett* ... A büszke, a gazdag, a kapitalista szellemű és állítólag mélyen vallásos angolok s a Kreml gyilkosainak csapatai megünnepelték a végzetes találkozót egy ártatlan, leigázott nép földjén. Irán még megtanulja, hogy jobb lett volna harcolni a végsőkig ... Minden megszállási feltétel csak a tiszta papíros elrontása. A *muzulmán világ* felháborodása egyébként óriás területeken szítja az ellenszenvet. *Törökország helyzete is rendkívül súlyos.* Déli és keleti határait joggal féltheti s *Inönü* elnök és *Csakmak* vezérkari főnök üzenetei a török függetlenség ünnepén azt bizonyítják, hogy Kemál országa készen áll a küzdelemre, ha rátámadnak. *Papen* német követ jelentéstételre Ankarából Berlinbe utazott ...

Amerika katonai bizottsága elutazott *Csungkingba,* megbeszélni a kínai hadsereg megsegítésének módozatait s a kínai kommunista párt kiáltványban üdvözölte az angol—amerikai—szovjet összefogást. Egyidejűleg *Roosevelt* és *Hull* hosszú tárgyalásokat folytatott *Nomura* japán nagykövettel az amerikai—japán ellentétek békés kiegyenlítése tárgyában ... Roosevelt beszédet is mondott s kifejezte örömét, hogy a Churchill-találkozást az amerikai nép békében ünnepelhette meg s ezt kívánta *a jövő esztendőre is* ... Hangoztatta egyben, hogy a „diktaturák" Amerikára törnek. *Nehéz dolog az amerikai politikában eligazodni az egyszerűbb észjárású embereknek* ... Roosevelt *Harrimant,* régi bizalmasát jelölte ki a *moszkvai küldöttség* vezetőjének s elhatározását a sajtókonferencián bejelentette.

A londoni *Sunday Times* világosan megírta, hogy *Anglia nincs megelégedve az amerikai segítséggel, az Observer viszont Sztalin 5. hadoszlopának mozgósítását követelte az összes német befolyás alatt álló országokban* ... A plutokrata kérelem nem hangzott el hiába, mert *kommunista mozgolódás tapasztalható sok európai állam területén. Laval és Deat merénylője is kommunista s Franciaország kormánya kemény kézzel fogja le a moszkvai zsoldban álló szervezeteket.*

HITLER LÁTOGATÁSA

a déli hadseregcsoportnál. Háta mögött Keitel, balján Rundstedt vezértábornok.

SZOVJETFOGLYOK VÁRJÁK AZ ELSZÁLLÍTÁST.

Az út túlsó felén a civil lakosság, hozzátartozókat szeretne felfedezni az elők között

ANGLIA FOLOTT.

A német repülőgép árnyéka gyönyörűen rárajzolódik egy alsóbb felhőrétegre s a felvett fényképen rajta van a gép is, amelyről készült . . . A felvétel érdekes és szép . . .

Egy szovjet légi hadosztály sebesült parancsnoka német fogságban

SZOVJET HADSEREGPARANCSNOKOK A FOGSÁGBAN

Poredjelim tábornok (középen), a 12. szovjethadsereg és **Kirilov** tábornok, a 13. hadsereg parancsnoka az első kihallgatáson.

Az angol titkos tervek Franciaország afrikai birtokainak megszerzésére irányulnak. Ujabban Dakarban szimatolnak németeket. Nyugatafrika kormányzója kijelentette, hogy *egyetlen német sincs* Dakarban, ami nem sokat számít, ha Anglia támadni akar. *Francia—Szomáliföld* fojtogatása a háború egyik legbarbárabb cselekedete. Az angol hajóhad megakadályozza a élelemszállítást, asszonyok és gyerekek halnak meg az éhségtől s *Dzsibutiban a skorbút dühöng.* Anglia terjeszti a kulturát s védi a kis államokat, úgy ahogy az indiai *Amrita Bazar Patrika* az elmúlott héten jellemezte: *Anglia minden népnek szabadságot ígér, — kivéve az olyan országokat, amelyek fölött ő uralkodhatik . . .*"

Churchill mondotta egy közelmúlt vasárnapon: „Svédország, Spanyolország, Portugália és Törökország dermedten figyelnek s kérdezik, hogy melyiküket üti le legközelebb a német birodalom . . ." A világ igen gyorsan megtudta a választ, mert hétfőn leütötte *Iránt, — Anglia! Ez a nemzetközi erkölcs még sok sarkát meggyújthatja a világnak és sok meglepetést okozhat, de bukása elkerülhetetlen, mert van haladás és erkölcsi fejlődés az emberiség történelmében!*

Lovas felderítés készen tartott fegyverrel

A LEGÉRDEKESEBB SZMOLENSZKI KÉP

A székesegyház körül alig van német bombától megkímélt terület, de a templom sértetlen . . .

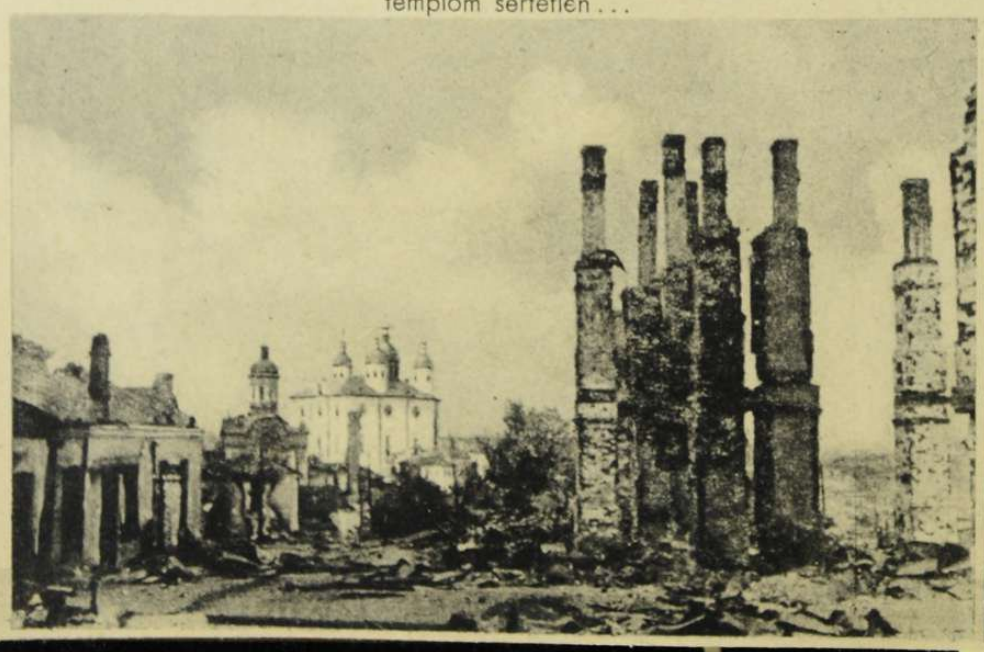

Rend Szmolenszkben

A HÉT TÉRKÉPEI

A Kaukázus a világpolitikában

Térképünk gondos áttanulmányozása, a távolságok lemérése, a dél-ukrajnai harctér és a délkeletre vezető főbb útvonalak ismerete, együttesen megértetik azt a gyors rablóhadjáratot, amelyet Anglia és a szovjet, **Irán ellen** lefolytatott. A Kaukázus és az olajforások birtoka, vagy elvesztése világhatalmi kérdés Európa és Ázsia kapujában . . .

Leningrádból Szentpétervár lesz

Északról, délről és nyugatról szorul az acélgyűrű a tengerparti hatalmas városra, amelynek kikötői, erődítményei és ipara bénultan várja a véget és az új élet indulását, a nagy harc befejezése után. A lezárt pétervári öbölből már nincs menekülés

HOLT TEHER

A Daily Mail karrikaturája az angol cenzuráról. A hírek alig látszódnak...

„IRÁN FÜGGETLENSÉGÉNEK MEGÓVÁSA."

Angol-szovjet hadicél Riza sah birodalmában.

ESTÉLY LONDONBAN

— Ez Majszki, a szovjetkövet?
— Nem téveszted össze — a palesztinai követtel?

ZSIDÓ MORATÓRIUM

Hiába kiabálsz, — még nem jelent meg a törvény...

A HÁBORÚ KITERJESZTÉSE.

How do you do?...

VÁRATLAN LÉGITÁMADÁS

Óriási riadalom az érdekeltek körében.

RÉGI MAGYAR VILÁG

Száz év előtti statisztikai megállapitások szerint 244 ezer fő volt a Magyarországon élő zsidók száma. Legutoljára a magyar városok néhány példájával jeleztük a zsidóság városi eloszlását, azzal az eredménnyel, hogy *a városokban 60 ezer, pontosan 59.054 zsidó lakott.* S felvetettük a kérdést, hogy hol volt a többi?

Lássuk, mit felel erre Fényes Elek korabeli statisztikája?

Mindenekelőtt tudni kell, hogy ebben a sok kötetre rúgó, táblázatokkal kiegészített statisztikai műben az adatokat a szerző három forrásból merítette. 1. Az egyházi statisztikából, melyet a püspökségek állítottak össze a lelkészek adatai alapján. 2. A vármegyei lélekszám becslésből. 3. A városok és községek számlálati megállapításából. *Hozzátehetjük mindjárt, hogy a végösszeg zsidókra vonatkozó része mindegyiknél más és más.* Az általános nemzeti lélekszám egyezik. E szerint Magyarországnak 11 millió, a polgári Erdélynek 1 millió lakosa volt. Összesen valamivel túl 12 millió lélekszámon. (A polgári Erdélybe nem számították be a székelységet és a katonai végvidéket.) A zsidókat illetően az egyházi kimutatás 244 ezret, a vármegyei 209 ezret, a városi és községi kimutatás 112 ezret mutat ki.

Az egyházi kimutatásban benne van a ma messze határon kívüli területek lélekszáma is, mint például a zágrábi, zenggi püspökségek egyházmegyéje, éppen úgy, mint mindaháromféle kimutatásban a mai határokon kívül álló szlovák, román terület. Viszont nem szerepel bennük a polgári Erdély, sem a katonai végvidék. Tekintve a zsidóság állandóan mozgó, vándorló tömegét, az is bizonyos, hogy úgy az egyházi létszámbecslésben, mint a vármegyeiben *egy-egy zsidót többször is megszámoltak,* s a hiteles számokat úgyis csak a zsidók saját anyakönyvvezetése árulta volna el igazán, s *ezekbe a katholikus egyházi szervezetnek semmi betekintése sem lehetett,* a vármegyék komoly érdeklődését pedig nem keltette fel. A mai magyar területen kívüli lélekszámokat leszámítva, azt állapíthatjuk meg, hogy a száz év előtti zsidóság összes lélekszáma 120 és 150 ezer fő között mozgott.

Ezzel megfeleltünk részben a feltett kérdésre, hogy hol volt a 244 ezer zsidó?

Közülük százezer seholse volt, csak az egyházi és vármegyei akták papírjain. A városi és községi kimutatások már sokkal hitelesebbek, mert a helybenlakás ellenőrzése ezeknél természetes és könnyű adottság volt. A korabeli kétmillió városlakó között 60 ezer a zsidók száma, a másik ugyanannyi a falvakat töltötte el. Bizonyosnak látszik, hogy a feudális földbirtokosok az árendás, gabona-, gyapjúkereskedő, házaló és kocsmazsidókat módfelett elszaporították s *a feudális földbirtokosvilág betegsége növelte meg a zsidóságot. A beszivárgott zsidóság először a falvakat szállotta meg, s innét rajzott akár személyesen, akár utódaiban a városok felé.*

Míg meglehetősen népes városok száz év előtt zsidó nélkül, vagy aránylag nagyon kis számú zsidóval éltek, *addig voltak falvak 75 százalék zsidóval,* és pedig nem a máramarosi kazár vidéken, *hanem bent az ország szívében.* Több ezer kis- és középközség statisztikai adata ismeretes s közülük néhány számszerű adatot közlünk:

Város neve	Lakosok száma	Zsidók száma
Holics	5060	1100
Vágujhely	6300	2660
Lovasberény	4690	1380
Rahonc	4900	1030
Szenice	3000	1030
Szerdahely	2452	1290
Stomfa	4180	918
Kábold	1780	788
Németkeresztur	2608	1100
Nagymárton	4579	1604
Bonyhád	5340	1710
Szánsó	4980	1280
Sajószentpéter	2940	766
Maád	5030	880
Boldogasszony	3100	620
Ujtebértó	8610	1010
Abony	9000	1000
Hőgyész	2870	570
Szalonak	1900	850
Ságh	1516	786
Lovászpatona	1680	930
Nagyszőlős	1216	850
Hanusfalva	1800	594
Tiszalök	4796	420
Csenger	2630	480
Zsámbék	3850	530

A vármegyei statisztikákból kiderül, hogy több olyan vármegye volt, melyek területén egyetlen zsidó sem volt található. Bars megye számadatainál a zsidó rovat helyén ez a rövid sor áll: «Sidónak itt nem szabad lakni.» Hont megyénél már hosszabb a megjegyzés: «Sidóknak itt nem volna ugyan szabad lakni, de mégis néhány helységben elszenvedtetnek, számszerint tizenheten.» Hasonlóképpen nincs zsidó Gömör-Kishont, Zólyom, Zaránd és Kővárvidéken. A vármegyei kimutatások szerint a zsidó bevándorlás akkori útja nem a munkács—máramarosi vonal, hanem Szlovákián át Szilézia felől vezetett.

E mennyiség fölött Fényes Elek, a korabeli statisztikus, a következő szavakkal tünődik: *«...1785-ben Magyarországon még csak 75.089 zsidó számláltatott, de már 1805-ben 127.816 lélek iratott össze, jelenleg pedig egyházi összeirás szerint 241.632 izraelita találtatik, azaz 55 esztendő leforgása alatt a zsidóság többre növekedett háromannyinál, mely iszonyú nagy szaporaság s nagyobb, mint milyennel Egyiptomban dicsekedhettek. Arva megye 1785-ben 115 zsidót számlált, míg 1840-ben ott már 2330 zsidó találtatik* (ez ellentmond a vármegyei adatoknak) *s igy húszszorta több, mint 1785-ben. Míg 1780-ban csak Abelsberger és Liebner izraelita kereskedőknek volt meg a szabadságuk, hogy a pesti vásárokat meglátogathassák, azonban az 1782-i türelmi parancsolat óta a zsidók csoportosan tolulván Pestre, mégis 1830-ban a türelmi szabadsággal csupán 224 nemzetség élt, mégis jelenleg 7586 lélekre megy számuk Pesten.* (Ez is ellentétben áll a pesti statisztikával, mely szerint a lélekszám kevesebb, 6040 fő.) Az viszont kétségtelen adat, hogy száz évvel ezelőtt magyar területen *410 zsinagóga állott,* tehát minden 4—500 főre jutott egy rabbi, míg a római katholikusoknál *700 emberre esett egy pap,* a lutheránusoknál pedig *1200 emberre egy tiszteletes.*

A magyarság, miközben benső nemzeti világában legnagyobb faji veszedelmét sem vette észre, gondolkodásában és érzéseiben külföldieskedett.

Az akkori külföldiesség abból érzik, hogy *Páris, London, — főként Páris, — olyan közel volt Pesthez, akárcsak Buda.* Ami a francia fővárosban történt, az egy hét mulva már *pesti esemény* lett. A *külföldi nagyságokat* minden ujságolvasónak jobban kellett ismerni, mint saját nagy embereit, s erről gondoskodott az a rengeteg közlés, *mely sem tartalomban, sem mennyiségben a mai világban el sem képzelhető.* Ma is ismerjük a külföldet, csakhogy a külföld, ma, — velünk együtt, — világtörténelmet csinál, s érdeklődésünk okai jelenleg egészen mások.

Londonban meghalt Arkwight lord, a világ egyik leggazdagabb embere, akit elparentálása közben sok hasonló gazdag emberrel emlegettek együtt. Igy került összehasonlításba Rotschilddal. Ezt már egy kissé megfellebbezi a magyar ujság: «Rotshilddal ugyan nem tesszük hasonvonalba, nem igen tudván, hogy lehessen-e Rotshildot a magánosok közé, s nem kell-e inkább a nyilvános férfiak közé sorozni.»

A londoni Rotschild nem egyén, hanem faji közintézmény.

«A birminghami vasúton egy egész lovasezred szállittatott Londonba. A katonák mind lovaikon ülve maradtak s e szemle bizonyosan a legszebb vala, melyet valaha a vasút nyujtott...»

A következő hír már a mai kor hölgyvilágát is érdekelheti:

«Egy straszburgi lábtyűművész romolhatatlan cipőt talált ki, melynek hat talpa van. Három érc, kettő bőr és egy dugaszfa talpa. Mielőtt e talpalás elszakad, háromszor járhatná meg a világot viselője.»

Most már egyre közelebb érünk a hazai földhöz:

«A Felséges uralkodó pár a nyárszakát Ischlben töltendi. *Az idegenek kétharmadát most Bécsben az ott mulató erdélyiek és magyarok teszik. Hiezing, Brühl, Baden, Döblingenben, vagy akármerre fordulunk, minduntalan honosokra bukkanunk.»*

A repülés problémája még nagyon messze van a megoldás előtt, de azért a százév előtti ezermestereket már erősen foglalkoztatja:

«Henson ezredes találmánya a repülőgép minden eddigi hasonló gépeknél, mint mondják, tökéletesebb. A gép széllel és szél ellen kormányozható és szárnyas egérhez hasonlít.»

Az angol ezredes mellett a franciák sem hagyják magukat:

«Azon eredetileg Angliában kelt eszme, repülő állatokhoz hasonló gépekkel tenni utat, most megvalósulni látszik. Öt marseillei összegyült technikus az ottani hirlapok szerint a gép nagyobbik részét már elkészítették s első kísérleteiket Párisban a Mars mezején szándékoznak tenni.»

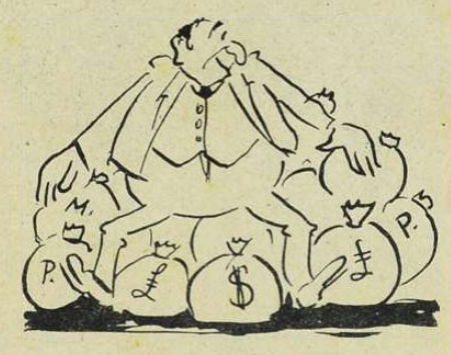

Pedig robbanó benzinmótor nélkül a repülés kérdése nem indulhatott diadalmas útjára. És sajátságos, hogy már a robbanómotor elvét is puhatolni kezdte az emberi kutató szellem:

«Dr. Drache Philadelphiában egy légszeszgépet talált fel, mely csoda hatást ígér s a mostani gőzgépeket elnyomással fenyegeti. E gépi tényező léterejét terpentinnek vagy szalonna zsírnak pálinkávali vegyülékéből nyeri.»

A modern technika csinja-binja még nem talált talajra ebben a magyar világban:

«A gőzmosó intézet, melyet már többször megemlítettünk, részvét hiánya miatt lenni megszünt.»

Az úri társaság beszédtémáját nagyjából a lapokból is magunk elé tudjuk képzelni, a maga egyszerűségével és csendes tapintatával. Valóságos illemszabálynak látszik, *hogyha valakivel valami említésreméltó történik, a szereplőt senki se nevezze meg.* Ebben a korban csak a színésznőknek s az íróknak volt szabad nevükkel híresnek lenni. Ritka a kivétel, s annak is magyarázata van. Mint az alábbi hírnek, mely a pesti társaság korabeli szenzációja volt:

«A nemes tettek egyik legnemesebbikét követé el e napokban egy fiatal magyar hölgy, *Sissani Euphemia* kisasszony, ki végrendeletében egykori magyar nyelvbeni tanítójának, *Stáncsics Mihály* jeles hazánkfiának, kihez mint ember és iró iránt mindenkor a legnagyobb becsüléssel viseltetett, 5000 pengő forintot hagyott. Áldassék a sírjában is emléke és tán első példa hazánkban, hogy *valaki magyar irónak, tisztán becsülése indító okából valamit testált.»*

A tárgyi igazsághoz tartozik, hogy a rokonság a hagyatékot visszaperelte...

A kávéházak terén *Pillwachs* úr most ujjíttatta meg legmagyarabbnak nevezett helyiségeit.

«Pillwachs úr kávéháza az Uri utcában e napokban igen ízlésesen restauráltatott. Az oldalfalak hosszanti elfutó boltíveibe arabeszkek és füzérektől környezve több magyar előd arcképe festetett, mint Werbőczy, Zrinyi, Rákóczi, Szent István, Mátyás király. A festés igen sikerült a jelesen ismert Lacataritól. Négy jeles biliárd, a hon és külföld legjelesebb lapjai, jó italok, pontos és kész szolgálat.»

Ki gondolná, hogy a magyar ú. n. *betyár-romantika* hőseit úgyszólván európai érdeklődés kísérte?

«Sobri Jóskát nemcsak a német regény- és drámaírók, hanem a végzet is életben tartotta. Ime, mit ír felőle a *«Presse»* francia hirlap, németből fordítván le értesülését: «Ha egy német hirlapnak hinni lehet, Sobriból, a híres rablóból oly becsületes ember lett, mint aminővé őt vaudevilleiróink tevék. Ezen magyar haramia főnök, — úgymond a német lap, — nem életett meg az ellene küldött hadcsapattali viadalban, hanem szerencsésen eltűnt. 1838-ik évben egy fogadóban élt Hamburgban ismeretlenül. Ezen év tavaszán Amerikába utazott s *Charlestownba* érkezvén, ott egy gyógyszertárt állított fel, igazi neve «Papp» név alatt s jelenleg ott szerencsésen és békésen él. Azonban mielőtt független állásba jutott, némi viszontagságokon ment keresztül. Ugyanis

New-Yorkba érkezvén, erszényében másfél dollárnál több nem volt; előbb egy fűszeres német szolgálatába állott, azután könyvnyomdászati mesterséget tanult Philadelphiában. Később sok ideig aranyozott gyűrűkkel, tűkkel s acéltollakkal szatócskodott, mi által sok pénzre tett szert. Ekkor New Yorkban Curtius gyógyszerésznél a gyógyszerészetet tanulá meg, majd mint gyógyszerész foglalkozott Havannában, hogy végre Charlestownban gyógyszertárat állítson fel, hol üzletéből jó keresete van.»

A magyar betyárromantikának ennél amerikaibb csúffátétele el sem képzelhető...

MAGYAR FUTÁR. Politikai hetilap. A szerkesztésért felel: Dr. RAJNISS FERENC főszerkesztő. A kiadásért felel.: Grátzer Antal. Szerkesztőség: Budapest, VIII., József-körút 5. Telefon: 137—103 — Kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 5, II. em. Telefon: 144—400. — Előfizetési ár egy évre 10 P, félévre 5 P, negyedévre 2.50. Egyes szám ára 20 fillér. Kéziratok megőrzését vagy visszaküldését a szerkesztőség és a kiadóhivatal nem vállalja. — Nyomatott a Stádium Rt. offset-körforgógépén, Budapest, V., Honvéd-utca 10. Felelős: Győry Aladár igazgató.

PIHENŐ A PESTI LÉPCSŐN